KISA KLASİKLER / 15

JANE AUSTEN

Evlilik

ÇEVİRİ: **BERRAK GÖÇER**

can klasik

Edebiyat tarihinin en sevilen romanlarına imza atan Jane Austen, dört kült romanından derlenen bu metinlerde, 19. yüzyıl İngiltere'sinde evliliğe neden bu denli önem atfedildiği sorusuna yanıtlar arıyor. İronik yaklaşımıyla, İngiliz toplumunun evlilik merakını, ailelerin, soyluların ve evlendirilmek istenen gençlerin bakışından evlilik "müessese"sini ele alıyor. Flörtler, entrikalar arasında dünyanın pek çok yerinde geleneklerin kadına biçtiği en iyi gelecek projesi "evlilik"le, kadınların aşklarını seçme hakkı arasındaki gerilimi mizah, zekâ ve sevecenlikle yansıtırken, bir yandan da genelde toplum doğrularıyla özelde ise sınıf farklılıkları ve kadının konumlanışıyla incelikli bir şekilde dalga geçen yazar, dönemin yaygın birçok geleneğini eleştirmekten de geri durmuyor.

#kısaklasikler #ingilizklasikleri #evlilik #proje #gelenek #eleştiri #ironi #aşk

Kapak İllüstrasyonu: Olgun Kaşıkçı

can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

KAKTUSUN

derleme

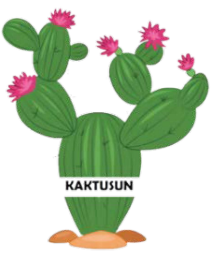
ISBN 978-975-07-4232-3

9 789750 742323

JANE AUSTEN

EVLİLİK

Can Klasik

Evlilik, Jane Austen
İngilizce aslından çeviren: Berrak Göçer
Marriage
İlk baskı: Vitange Minis, 2018
Bu çeviride kaynak alınan basım: Penguin Random House, 2018
© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2020, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 4000 adet yapılmıştır.

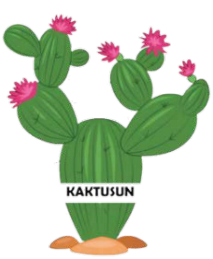
Dizi editörü: Ayça Sezen
Düzelti: Ebru Aydın
Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak illüstrasyonu: Olgun Kaşıkçı

Baskı ve cilt: Arı Matbaası
Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,
Topkapı, İstanbul
Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4232-3

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

JANE AUSTEN

EVLİLİK

DERLEME

İngilizce aslından çeviren

Berrak Göçer

can

KAKTUSUN

Jane Austen'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Emma, 2007
Aşk ve Gurur, 2007
Mansfield Park, 2008

JANE AUSTEN, 1775'te İngiltere'de, Steventon'ın Hampshire kasabasında doğdu. Reading'deki Manastır Okulu'na gönderilen Austen, daha sonra eğitimini evde sürdürdü. Günün toplumsal ve siyasal olaylarından uzak, sıradan bir yaşam sürdü. Romanlarında işlediği yerler, karakterler ve konular, çevresindeki küçük toprak sahipleri ve taşralı din adamlarına özgü, köyden, komşulardan, taşra yaşamından oluşan bu dünyadan alınmaydı. Austen'ın ilk romanı *Sağduyu ve Duyarlık* 1811'de yayımlandı. Bunu 1813'te *Aşk ve Gurur*, 1814'te *Mansfield Park*, 1815'te *Emma*, ölümünden sonra 1817'de *Northanger Manastırı* izledi. Austen, 1817'de sağlığı iyice bozulduğu için son yapıtı *Sanditon*'u yarım bırakmak zorunda kaldı. 18 Temmuz 1817'de öldü ve Winchester Katedrali Mezarlığı'na gömüldü.

BERRAK GÖÇER, 1986'da İstanbul'da doğdu. 2007'de New York Üniversitesi Medya, Kültür ve İletişim Bölümü'nden mezun oldu. Editörlük ve çevirmenlik yaparak yayın hayatını sürdürüyor.

www.koltukname.com

İÇİNDEKİLER

Komşu Kısmetler 11
Sorunun Etrafında Dönmek 27
İstenmeyen İlgi 47
Aşk İçin mi Para İçin mi? 55
Âşıkların Vefası 73

KOMŞU KISMETLER[1]

I

Büyük bir servete sahip bekâr bir erkeğin kendine mutlaka bir eş bulmak istediği herkesçe kabul gören bir gerçektir.[1]

Bölgeye ilk taşındığında böyle bir erkeğin hisleri ve düşünceleri ne kadar az bilinirse bilinsin, bu gerçek civardaki ailelerin zihinlerine öyle kazınmıştır ki erkek, kızlarından birinin ya da ötekinin şahsi mülkü olarak görülür.

"Sevgili Bay Bennet," dedi eşi bir gün, "Netherfield Park'ın sonunda kiraya verildiğini duydun mu?"

Bay Bennet duymadığı yanıtını verdi.

"Ama verilmiş," diye devam etti eşi. "Bayan Long az önce buradaydı, bana her şeyi baştan sona anlattı."

Bay Bennet yanıt vermedi.

"Kimin kiraladığını öğrenmek istemiyor musun?" diye feryat etti eşi sabırsızlıkla.

"*Sen* bana söylemek istiyorsun, benim de dinlemeye itirazım yok."

1. Bu bölüm, Jane Austen'ın *Aşk ve Gurur* adlı romanından alınmıştır. (Y.N.)

Bu, konuşmaya devam etmesi için yeterli bir teşvikti.

"Ah tatlım, duymamış olma, Netherfield'ı İngiltere'nin kuzeyinden gelen, büyük servet sahibi bir genç adamın kiraladığını söylüyor Bayan Long; pazartesi günü dört atlı, üstü kapalı faytonuyla gelmiş ve yeri öyle beğenmiş ki Bay Morris'le oracıkta anlaşmış, Mikail Yortusu'ndan önce taşınacakmış ve hizmetkârlarından bazıları eve önümüzdeki haftanın sonuna kadar gelmiş olacakmış."

"Adı ne?"

"Bingley."

"Evli mi bekâr mı?"

"Ah! Elbette bekâr hayatım! Yüklü bir servet sahibi bekâr bir erkek, geliri yılda dört-beş bin. Kızlarımız için büyük kısmet!"

"Nasıl? Bunun kızlarımızla ne ilgisi var ki?"

"Sevgili Bay Bennet," diye yanıt verdi eşi, "insanı bazen gerçekten de usandırıyorsun! Kızlarımızdan biriyle evlenmesini düşündüğümü anlamış olmalısın."

"Buraya bu maksatla mı taşınıyor?"

"Maksatmış! Nasıl da saçmalıyorsun böyle! Ama kızlarımızdan birine âşık olma *ihtimali* çok yüksek, bu yüzden onu gelir gelmez ziyaret etmelisin."

"Şahsen onu ziyaret etmek için herhangi bir sebep göremiyorum. Kızlarla sen gidebilirsiniz ya da onları tek başlarına gönderebilirsin, belki de en iyisi bu olur zira sen de onlar kadar güzelsin ve Bay Bingley aralarında en çok seni beğenebilir."

"Hayatım, gururumu okşuyorsun. Tabii *bir zamanlar* güzeldim ama artık öyle sıra dışı bir güzelliğim kaldığını iddia etmiyorum. Bir kadının beş yetişkin kızı varsa artık kendi güzelliğini düşünmeyi bırakmalıdır."

"Beş yetişkin kızı olan kadınların genelde düşünülecek bir güzelliği pek olmuyor."

"Ama hayatım, Bay Bingley mahallemize taşındığında gerçekten de gidip onu görmelisin."

"Sana katiyen böyle bir söz veremem."

"Ama kızlarının iyiliği için. Bunun aralarından biri için ne büyük bir kısmet olduğunu bir düşünsene. Sir William ile Lady Lucas gitmeye sırf bu sebepten kararlı, yoksa biliyorsun normalde yeni gelenleri ziyaret etmiyorlar. Hakikaten, mutlaka gitmen lazım, sen gitmezsen *bizim* onu ziyaret etmemiz mümkün olmaz."

"Bence gereksiz evhamlanıyorsun. Eminim Bay Bingley sizleri gördüğüne çok sevinecektir, ben de seninle birkaç satır gönderip ona istediği kızımızla evlenmesine canıgönülden razı olduğumu bildiririm; ama Lizzy'ciğimi ayrıca övmem gerek."

"Böyle bir şeye katiyen müsaade etmiyorum. Lizzy'nin diğerlerinden daha iyi hiçbir yanı yok, üstelik Jane kadar güzel, Lydia kadar uysal bile değil. Ama sen hep *onu* yeğ tutuyorsun."

"Hiçbirinin pek matah bir özelliği yok," diye yanıt verdi kocası. "Hepsi de diğer kızlar gibi budala ve cahil ama Lizzy kardeşlerinden biraz daha zeki."

"Bay Bennet, kendi çocuklarını nasıl böyle aşağılayabiliyorsun? Beni kızdırmak hoşuna gidiyor. Zavallı sinirlerime hiç acımıyorsun."

"Beni yanlış anladın hayatım. Senin sinirlerine büyük saygı duyuyorum. Onlar benim eski dostlarım. En azından son yirmi yıldır onları sürekli büyüterek anlatmanı dinliyorum."

"Ah! Neler çektiğimi bilemezsin."

"Ama umarım atlatırsın da mahallemize yılda dört binlik geliri olan daha birçok genç adamın taşındığını görecek kadar uzun yaşarsın."

"Sen onları ziyaret etmeyi reddettikçe yirmi tane bile gelse bize ne hayrı olacak ki."

"İnan bana hayatım, yirmi tane olurlarsa hepsini teker teker ziyaret ederim."

Bay Bennet ince zekâ, iğneleyici mizah, soğukluk ve kapristen oluşan öyle tuhaf bir karışımdı ki yirmi üç yıllık birliktelikleri karısının onun mizacını çözmesine yetememişti. *Karısının* düşüncelerini anlamak ise çok daha kolaydı. Bayan Bennet algıları kapalı, bilgisi sınırlı, bir dakikası bir dakikasını tutmayan bir kadındı. Memnuniyetsizlik duyduğu zaman sinirlerinin bozulduğunu sanırdı. Hayatının tek amacı kızlarını evlendirmekti, en büyük tesellisi ise komşu ziyaretlerine gidip havadisler almaktı.

II

Bay Bennet, Bay Bingley'nin ziyaretine ilk gidenlerden oldu. Onu ziyaret etmeyi en başından beri planlıyordu ama son âna dek eşini gitmeyeceğine inandırdı, eşi ziyaretten ancak gerçekleştiği günün gecesi haberdar oldu. Ziyaret o zaman şu şekilde açıklandı. İki numaralı kızının şapka süslemekle uğraştığını gören Bay Bennet aniden ona şöyle dedi:

"Umarım Bay Bingley şapkanı beğenir Lizzy."

"Onu ziyarete gitmediğimize göre," dedi Lizzy'nin annesi gücenmiş bir edayla, "Bay Bingley'nin *neyi* beğenip beğenmediğini öğrenmemiz mümkün değil."

"Ama unutma ki anne," dedi Elizabeth, "onu partilerde göreceğiz, hem Bayan Long da onu bizimle tanıştırma sözü verdi."

"Bayan Long'un hayatta bizi tanıştıracağına ihtimal vermiyorum. Kendisinin de iki yeğeni var. Bencil, ikiyüzlü bir kadın, ona zerre saygım yok."

"Benim de," dedi Bay Bennet. "Ondan yardım beklemediğini duyduğuma sevindim."

Bayan Bennet yanıt vermeye tenezzül etmedi ama kendini tutamadığından kızlarından birini azarlamaya başladı.

"Öyle öksürüp durma Kitty, Tanrı aşkına! Sinirlerimi düşün azıcık. Sinirlerimi mahvettin."

"Kitty öksürme konusunda çok dikkatsiz," dedi babası, "hep yanlış zamanda öksürüyor."

"Keyfimden öksürmüyorum," diye terslendi Kitty.

"Bir sonraki balonuz ne zaman Lizzy?"

"İki hafta sonra."

"Ay, öyle ya," diye feryat etti annesi. "Bayan Long ise bir gün öncesinde dönüyor, yani bizi baloda Bay Bingley'yle tanıştıramayacak çünkü kendisi de henüz tanışmamış olacak."

"O zaman hayatım, senin arkadaşın karşısında bir üstünlüğün olacak, Bay Bingley'yi onunla *sen* tanıştırabileceksin."

"Bu mümkün değil Bay Bennet, kendim onu tanımazken bu mümkün değil, benimle nasıl böyle alay edebiliyorsun?"

"İhtiyatlı davranmanı takdir ediyorum. İki haftalık bir tanışıklık elbette çok kısa sayılır. İnsan bir adamın gerçekte nasıl biri olduğunu iki haftada anlayamaz. Ama onları tanıştırma görevini *biz* üstlenmezsek başka birileri üstlenir, hem Bayan Long ile yeğenleri de şanslarını denemeli; işte bu yüzden, Bayan Long da bu hareketi bir iyilik olarak göreceğinden, eğer onları tanıştırma sorumluluğunu sen reddedersen ben üstleneceğim."

Kızlar babalarına bakakaldı. Bayan Bennet sadece, "Zırvalık, zırvalık!" dedi.

"Böyle fevkalade bir şekilde haykırmanın manası ne?" diye bağırdı Bay Bennet. "İnsanları birbiriyle tanış-

tırma adaplarını, bu adaplara verilen önemi, zırvalık olarak mı görüyorsun? *Bu konuda* sana katılamayacağım. Sen ne dersin Mary? Senin derin düşüncelere sahip bir genç hanım olduğunu, iyi kitaplar okuduğunu ve okuduklarından dersler çıkardığını biliyorum."

Mary akıllıca bir şey söylemek istedi ama ne diyeceğini bilemedi.

"Mary düşüncelerini toplarken," diye devam etti babası, "biz Bay Bingley'ye dönelim."

"Bay Bingley'den bıktım," diye haykırdı karısı.

"İşte *bunu* duyduğuma çok üzüldüm, peki bunu bana neden daha önce söylemedin? Bilseydim bu sabah onu katiyen ziyaret etmezdim. Gerçekten büyük talihsizlik olmuş ama artık bir kere ziyaret ettiğime göre tanışıklığımızı devam ettirmek durumundayız."

Kadınlar tam da istediği gibi hayrete düştü, Bayan Bennet belki diğerlerinden de çok; gerçi baştaki sevinç curcunası dindikten sonra en başından beri bunu beklediğini söylemeye başladı.

"Ne kadar da düşüncelisin sevgili Bay Bennet. Ama ben seni sonunda ikna edeceğimi biliyordum. Kızlarını, böyle bir ahbaplığı ihmal etmeyecek kadar çok sevdiğine emindim. Ah, nasıl da memnun oldum! Ne de güzel şaka yaptın, bu sabah gitmişsin de şimdiye kadar lafını bile etmiyorsun."

"Artık gönlünce öksürebilirsin Kitty," dedi Bay Bennet ve konuşurken odadan ayrıldı; eşinin sevinç feryatlarından yorulmuştu.

"Ne harikulade bir babanız var kızlar," dedi Bayan Bennet kapı kapanınca. "Onun size yaptığı iyilikleri nasıl geri ödeyeceksiniz bilmiyorum, benimkileri de tabii. İnanın bana bizim yaşımızda her gün yeni birileriyle tanışmak pek hoş değil ama sizler için yapmayacağımız şey yok. Lydia, bir tanem, sen *en küçük* olsan da bence Bay Bingley bir sonraki baloda seninle dans edecek."

"Ah!" dedi Lydia kendinden emin bir tavırla. "Hiç korkum yok çünkü *en küçük* olsam da en uzun boyluyum."

Akşamın geri kalanını Bay Bennet'a iadeiziyareti ne zaman yapacağını tartışarak ve onu akşam yemeğine ne zaman davet edeceklerini kararlaştırarak geçirdiler.

III

Lakin Bayan Bennet'ın konuyla ilgili beş kızının da desteğiyle sorduğu hiçbir soru, eşinden Bay Bingley'nin doyurucu bir tasvirini alabilmesine yetmedi. Ona farklı yollardan, arsızca sorularla, zekice yorumlarla, alakasız varsayımlarla saldırdılar ama Bay Bennet hepsinin kurnazlığını savuşturmayı başardı; nihayetinde komşuları Lady Lucas'ın kulaktan dolma bilgilerle yetinmek zorunda kaldılar. Lady Lucas'ın duyumları oldukça olumluydu. Sir William, Bay Bingley'ye bayılmıştı. Oldukça gençti, müthiş yakışıklıydı, fevkalade yumuşak başlıydı ve dahası, bir sonraki baloya büyük bir grupla katılmayı planlıyordu. Bundan daha güzel ne olabilirdi! Dans etmeyi sevmek, âşık olmaya giden yoldaki en önemli adımlardan biriydi, böylece Bay Bingley'nin kalbini kazanmaya dair umitler iyice arttı.

"Ah, kızlarımdan birinin Netherfield'a yerleşip bahtiyar olduğunu," dedi Bayan Bennet kocasına, "diğerlerinin de iyi kısmetlere vardığını bir görebilsem, daha ne isterim."

Bay Bingley birkaç gün sonra iadeiziyarete geldi ve Bay Bennet'la yaklaşık on dakika kütüphanede oturdu. Güzelliği dillere destan genç hanımefendilerle de karşı-

laşmayı ummuştu ama sadece babalarını görebildi. Hanımefendiler biraz daha şanslıydı zira üst kattaki bir pencereden onun mavi palto giyip siyah bir ata bindiğini seçebilme şansını yakaladılar.

Bundan kısa bir süre sonra Bay Bingley akşam yemeğine davet edildi; Bayan Bennet ev idaresindeki marifetlerini gösterecek menüyü çoktan planlamıştı ki her şeyin ertelenmesini gerektiren bir yanıt geldi. Ertesi gün şehre gitmesi gerektiğinden Bay Bingley kendisine şeref veren davetlerini ne yazık ki kabul edemiyordu, vs. Bayan Bennet'ın bu duruma epey canı sıkıldı. Hertfordshire'a daha yeni gelmişken şehirde hemen ne işi çıkmış olabileceğini aklı almıyordu; hep oraya buraya gidip duracağından, Netherfield'a doğru dürüst yerleşmeyeceğinden korkuyordu. Lady Lucas, Londra'ya sadece balo için kalabalık bir grup toplamaya gittiği fikrini ortaya atarak kaygılarını kısmen yatıştırdı; kısa süre sonra da Bay Bingley'nin partiye beraberinde on iki hanımefendi ile yedi beyefendi getireceği haberi duyuldu. Kızlar bu kadar çok hanımefendi olmasına üzüldüler ama balodan önceki gün Londra'dan on iki yerine sadece altı hanım, beş kız kardeşiyle bir kuzenini getirdiğini duyunca rahatladılar. Grup, balo salonuna girdiğinde ise toplamda sadece beş kişiden oluşuyordu; Bay Bingley, iki kız kardeşi, büyük kardeşinin kocası ve bir başka genç adam.

Bay Bingley yakışıklıydı, tam bir centilmendi; yüz ifadesi hoştu, tavırları rahat ve içtendi. Kız kardeşleri çok güzel kadınlardı, modayı yakından takip ettikleri her hallerinden belliydi. Kayınbiraderi Bay Hurst de beyefendi görünümlüydü ama esas arkadaşı Bay Darcy çekiciliğiyle, uzun boyuyla, yakışıklı yüz hatlarıyla ve soylu edasıyla hemen tüm salonun dikkatini üzerine topladı; bir de içeri girdikten sonra beş dakika içinde herkesin dilinde dolaşan, yılda on binlik geliri olduğu bilgisiyle. Beyefendiler onun oldukça endamlı bir adam olduğunu söyledi-

ler, hanımefendiler onun Bay Bingley'den çok daha yakışıklı olduğunu beyan ettiler ve Bay Darcy neredeyse gecenin ortasına kadar herkes tarafından büyük bir beğeniyle izlendi, ta ki davranışları ona duyulan beğeni dalgasının yönünü değiştiren bir tiksintiye yol açana kadar; zira gururlu, kendini yanındakilerden üstün gören, keyif alamayacak kadar kibirli biri olduğu anlaşılmıştı ve Derbyshire'daki büyük mülkü bile son derece aksi ve çekilmez olduğu gerçeğini değiştirmiyordu; dostunun eline su bile dökemezdi.

Bay Bingley kısa sürede salondaki tüm önemli insanlarla tanışmıştı; neşe dolu ve samimiydi, her dansa katılmış, balonun erken bitmesine kızmış ve kendisi Netherfield'da balo vermekten bahsetmişti. Böyle cana yakın davranışlar karşısında söze ne hacet. Dostluyla arasında nasıl da büyük bir tezat vardı! Bay Darcy sadece bir kez Bayan Hurst'le, bir kez de Bayan Bingley'yle dans etmiş, başka herhangi bir hanımefendiyle tanıştırılmayı reddetmiş ve gecenin kalanını salonda dolaşarak, ara sıra da kendi grubundan birileriyle konuşarak geçirmişti. Mizacı hakkında hüküm verilmişti. Dünyanın en gururlu, en sevimsiz adamıydı; herkes oraya bir daha gelmeyeceğini umuyordu. Ondan hazzetmeyenlerin başında da Bayan Bennet geliyordu; genel tavrı aleyhinde hissettikleri, kızlarından birine saygısızlık etmesiyle bilenerek yoğun bir hınca dönüşmüştü.

Elizabeth Bennet, danstaki erkek sayısının azlığı nedeniyle iki dans boyunca oturmak zorunda kalmış, o esnada Bay Darcy yakınında durduğundan onunla Bay Bingley arasında geçen bir konuşmaya kulak misafiri olmuştu; dansa birkaç dakikalığına ara veren Bay Bingley arkadaşını da aralarına katılması için sıkıştırıyordu.

"Hadi gel Darcy," dedi. "Mutlaka dans etmelisin. Burada tek başına aptal aptal durman hiç hoşuma gitmiyor. Dans etsene."

"Katiyen dans etmeyeceğim. Damımı özellikle iyi tanımıyorsam dans etmekten nasıl nefret ettiğimi biliyorsun. Böyle bir baloda iyice dayanılmaz gelir. Senin kardeşlerinin kavalyeleri var, bu salondaki başka herhangi bir kadını dansa kaldırmak ise benim için işkence olur."

"İnsan krallık yönetirken bile senin kadar müşkülpesent davranmaz!" diye feryat etti Bingley. "Yemin ederim hayatımda hiç bu akşam gördüğüm kadar çok hoş kızla tanışmamıştım, aralarında bazıları da sıra dışı bir güzelliğe sahip."

"*Sen* salondaki tek çekici kızla dans ediyorsun," dedi Bay Darcy en büyük Bayan Bennet'ı süzerek.

"Ah! Hayatımda gördüğüm en güzel yaratık! Ama senin hemen arkanda kardeşlerinden biri oturuyor, o da çok güzel, yanılmıyorsam çok da yumuşak başlı. İzin ver de damımdan sizi tanıştırmasını isteyeyim."

"Hangisini kastediyorsun?" Bay Darcy arkasını dönüp bir an Elizabeth'e baktı, göz göze gelince bakışlarını çevirip soğuk bir edayla konuştu: "İdare eder ama *beni* cezbedecek kadar çekici değil ve şu an, başka erkeklerin göz ardı ettiği genç hanımlarla ilgilenecek havada değilim. Sen damına dönüp gülücüklerinin tadını çıkar, burada benimle vaktini boşa harcıyorsun."

Bay Bingley arkadaşının sözünü dinledi. Bay Darcy uzaklaştı, Elizabeth'in de içinde ona karşı herhangi bir sıcak his kalmadı. Ama hikâyeyi arkadaşlarına eğlenerek anlattı çünkü Elizabeth neşeli, şakacı bir mizaca sahipti, saçma her şeyden büyük keyif alırdı.

Bütün aile genel olarak hoş bir akşam geçirdi. Bayan Bennet en büyük kızının Netherfield grubu tarafından çok beğenildiğini görmüştü. Bay Bingley tarafından iki kere dansa kaldırılmıştı, Bay Bingley'nin kız kardeşleri de onunla çok ilgilenmişti. Jane de bu durumdan en az annesi kadar memnundu ama hislerini o kadar açık et-

miyordu. Elizabeth, Jane'in çok mutlu olduğunu hissetti. Mary, Bayan Bingley'ye kendisinden civardaki en yetenekli kız olarak bahsedildiğini duydu; Catherine ile Lydia da talihliydi, hiç kavalyesiz kalmamışlardı ki şimdilik bir balodan bekledikleri tek şey buydu. Böylece yaşadıkları kasabaya, en önemli ailesi oldukları Longbourn'a dönerken herkesin keyfi yerindeydi. Eve vardıklarında Bay Bennet hâlâ ayaktaydı. Elinde bir kitap varken zamanın nasıl geçtiğini anlamazdı, bir de böyle müthiş beklentiler doğuran gecede yaşananları oldukça merak ediyordu. Karısının yabancıyla ilgili hayal kırıklığına uğrayacağını ummuştu ama kısa sürede çok farklı bir hikâye duyacağını anladı.

"Ah! Sevgili Bay Bennet," dedi eşi odaya girerken. "Harikulade bir gece geçirdik, müthiş bir baloydu. Keşke sen de olsaydın. Jane o kadar beğenildi ki, olağanüstüydü. Herkes ne kadar şık gözüktüğünü söyledi, Bay Bingley de onu çok güzel buldu ve iki kez dansa kaldırdı! Bir *düşünsene* hayatım, onunla tam iki kere dans etti! Üstelik salonda ikinci kere dansa kaldırdığı tek kişiydi. Önce Bayan Lucas'la dans etti. Onunla kalktığını görünce öyle endişelendim ki; ama onu hiç beğenmedi, zaten biliyorsun, kim nasıl beğensin; ama Jane dansa kalkarken ondan çok etkilenmiş göründü. O yüzden kim olduğunu sordu, tanıştırıldı, sonraki sete onu kaldırdı. Sonra üçüncü sette Bayan King'le dans etti, dördüncü sette Maria Lucas'la, beşinci sette yine Jane'le, altıncı sette Lizzy'yle, Boulanger dansında ise..."

"*Bana* azıcık acıması olsaydı," diye feryat etti kocası sabırsızlıkla, "bu kadar çok dans etmezdi! Tanrı aşkına damlarından daha fazla bahsetme. Ah! Keşke o ilk dansta ayağını burksaymış!"

"Ah! Hayatım," diye devam etti Bayan Bennet. "Onu gerçekten sevdim. Çok yakışıklı! Kız kardeşleri de çok hoş

kadınlar. Hayatımda gördüğüm en zarif elbiseleri giymişlerdi. Sanırım Bayan Hurst'ün tuvaletindeki danteller...'

Bu noktada yine sözü bölündü. Bay Bennet herhangi bir süsleme betimlemesi duymayı katiyen reddetti. Böylece yeni bir konuya atlaması gereken Bayan Bennet büyük bir kin ve biraz da abartıyla Bay Darcy'nin şok edici kabalığını anlattı.

"Ama seni temin ederim ki," diye ekledi, "Lizzy *onun* beğenisi kazanmayarak hiçbir şey kaybetmiyor zira müthiş sevimsiz, korkunç bir adam, gözüne girme çabasına değmez. Öyle kendini beğenmişti, öyle burnu havalardaydı ki çekilmezdi! Odanın bir o ucuna gitti, bir bu ucuna gitti, kendini bir şey sanıyordu! Dans edilecek kadar yakışıklı bile değildi! Keşke orada olsaydın da hayatım ona haddini bildirseydin. Adamdan hiç hazzetmedim."

IV

Jane'le Elizabeth yalnız kaldıklarında, Bay Bingley'yi daha önce temkinli bir şekilde öven Jane, kardeşine ondan ne kadar çok hoşlandığını anlattı.

"Genç bir adamda olması gereken tüm özelliklere sahip," dedi. "Mantıklı, güler yüzlü, hareketli; hayatımda hiç böyle neşeli birini görmemiştim! Öyle rahat ki, öyle kusursuzca yetiştirilmiş ki!"

"Ayrıca yakışıklı da," diye yanıt verdi Elizabeth. "Genç bir adamın elinden gelirse yakışıklı da olması gerekir. Dolayısıyla dört dörtlük bir yaradılışı olduğunu söyleyebiliriz."

"Beni ikinci kez dansa kaldırması çok gururumu okşadı. Böyle bir iltifat beklemiyordum."

"Öyle mi? *Ben* senin adına bekliyordum. Ama aramızdaki en büyük farklardan biri bu. İltifatlar *seni* hep şaşırtıyor, *beni* ise hiç şaşırtmıyor. Seni ikinci kere dansa kaldırmasından daha doğal ne olabilirdi? Salondaki diğer kadınlardan en az beş kat daha güzel olduğun gözünden kaçamazdı. Bunun centilmenlikle ilgisi yok. Neyse, gerçekten son derece hoş bir adam, sana ondan hoşlanma izni veriyorum. Çok daha aptallarından hoşlanmışlığın var."

"Canım Lizzy!"

"Ah! İnsanlardan hoşlanmaya genel olarak fazla meyillisin biliyorsun. Kimsede bir kusur görmüyorsun. Senin nazarında tüm dünya iyi ve hoş. Herhangi biriyle ilgili kötü bir laf ettiğini hayatımda duymadım."

"Kimseyi kötülemekte aceleci davranmak istemem tabii ama her zaman da içimden geçenleri söylüyorum."

"Biliyorum, zaten durumu olağanüstü kılan da *bu*. *Senin* gibi aklıselim bir insanın diğerlerinin budalalıklarına ve saçmalıklarına gerçekten bu kadar kör olması! Yalandan açıksözlülük oldukça yaygın – insanın karşısına her yerde çıkıyor. Ama caka satmadan ya da belli bir amaç gütmeden dürüst olmak, herkesin mizacının iyi yanlarını görüp daha da iyi yapmak, kötüyü görmezden gelmek – bu sana has bir şey. Mesela bu adamın kız kardeşlerini de beğendin değil mi? Onların tavırları Bay Bingley'ninkiyle mukayese bile edilemez."

"Tabii ilk bakışta edilemez. Ama biraz sohbet ettiğinde çok hoş kadınlar. Bayan Bingley kardeşiyle yaşayıp evle ilgilenecek, eminim bize çok sevimli bir komşu olacaktır."

Elizabeth ablasını sessizlik içinde dinledi ama ikna olmamıştı, kız kardeşler baloda onu genel olarak memnun edecek denli düşünceli davranmamışlardı; ayrıca ablasından daha güçlü bir gözlem gücü olduğundan ve yaradılışı itibarıyla başkalarının etkisi altında daha az

kaldığından, kendisine de ilgi gösterilmediği için tarafsızlığını koruyabildiğinden onları beğenmesi çok güçtü. Gerçekten de çok hoş hanımlardı, keyifleri yerindeyse güler yüzlü olabiliyorlardı, istediklerinde de son derece sevimli davranabiliyorlardı ama gururlu ve kibirliydiler. Epey çekici sayılırlardı, şehirdeki ilk özel kız okullarından birinde eğitim görmüşlerdi, yirmi bin sterlinlik bir servete sahiplerdi, müsrifçe para harcamaya ve soylularla muhatap olmaya alışıklardı; bu sebeplerden kendilerini her açıdan üstün, başkalarını da her açıdan hor görme hakkına sahiplerdi. Kuzey İngiltereli saygın bir aileye mensuplardı; bu gerçek zihinlerine, kardeşlerinin servetinin ve kendi servetlerinin ticaret yoluyla kazanıldığı gerçeğinden daha derin bir şekilde kazınmıştı.

Bay Bingley'ye babasından yaklaşık yüz bin sterlinlik bir mülk miras kalmıştı; babası bu parayla bir arsa almaya niyetliydi ama buna ömrü yetmemişti. Bay Bingley'nin niyeti de aynıydı, bazen bir bölge seçtiği de olurdu ama şimdi iyi bir eve ve bir malikânenin beraberinde gelen özgürlüğe sahip olduğundan, ne kadar rahat bir mizacı olduğunu iyi bilenler hayatının kalanını Netherfield'da geçireceğinden ve arsa almayı bir sonraki nesle bırakacağından şüpheleniyordu.

Kız kardeşleri, Bay Bingley'in kendine ait bir toprağı olsun çok istiyorlardı; yine de, şu an sadece kiracı sıfatı taşıyor da olsa, Bayan Bingley onun sofrasında yer almaya katiyen isteksiz değildi; servetinden çok havası olan bir adamla evlenen Bayan Hurst de işine geldiğinde kardeşinin evini kendi evi saymaya meyilliydi. Tesadüfen gelen bir tavsiyeyle Netherfield Evi'ne bakmak için aklı çelindiğinde Bay Bingley reşit olalı daha iki yıl olmamıştı. Evin içini ve dışını yarım saatte gezmiş, durumunu ve ana odaları beğenmiş, ev sahibinin övgülerine inanmış ve evi hemen tutmuştu.

Mizaçları birbirinin zıttı da olsa Bay Bingley ile Darcy çok yakın arkadaşlardı. Darcy, Bingley'nin rahatlığını, dışa dönüklüğünü, sinirlerinin sağlamlığını seviyordu; üstelik kendi mizacıyla müthiş bir tezat oluşturmasına ve kendi mizacından daima gayet memnun gözükmesine rağmen. Bingley, Darcy'nin kendisine duyduğu sevgi ve saygının gücüne sonuna dek güveniyordu, görüşlerine ise müthiş değer veriyordu. Algıda Darcy daha üstündü. Bingley de katiyen yetersiz değildi ama Darcy zekiydi. Aynı zamanda kendini beğenmiş, soğuk ve müşkülpesentti, tavırları ise ne kadar soylu olursa olsun sıcak değildi. Bu açıdan arkadaşı büyük üstünlük sahibiydi. Bingley gittiği her yerde muhakkak seviliyordu, Darcy ise sürekli insanları rencide ediyordu.

Meryton balosuyla ilgili konuşmaları, kişiliklerinin iyi bir örneğiydi. Bingley hayatında hiç bu kadar hoş insanlarla, hiç bu kadar güzel kızlarla tanışmamıştı; herkes fevkalade kibar ve ilgiliydi, hiçbir resmiyet ya da gerginlik yaşanmamıştı, kısa sürede salondaki herkesle dost olduğunu hissetmişti; Bayan Bennet'a gelince, büyüleyici güzellikle bir melekti. Oysa Darcy çok azı güzel, hepsi de demode olan bir insan topluluğu görmüştü, kimseye karşı en ufak bir merak bile duymamıştı ve hiçbirinden ne ilgi görmüş ne keyif almıştı. Bayan Bennet'ın güzelliğini kabulleniyor ama fazla gülümsediğini düşünüyordu.

Bayan Hurst ile kız kardeşi de bu görüşe katıldılar ama yine de onu beğenmiş, ondan hoşlanmışlardı; tatlı bir kız olduğunu, onu daha yakından tanımaya bir itirazları bulunmadığını belirttiler. Böylece Bayan Bennet'ın tatlılığı tescillendi ve Bay Bingley, kardeşlerinin bu övgüleri karşısında onunla ilgili istediğini düşünme iznini aldığını hissetti.

SORUNUN ETRAFINDA DÖNMEK[1]

I

Artık her sabah düzenli olarak yapılması gereken işler vardı: Dükkânlara gitmek, şehrin yeni bir bölgesini gezmek ve Grand Pump Room'a uğrayıp bir saat boyunca herkese bakarak ama kimseyle konuşmayarak yukarı aşağı dolaşmak lazımdı. Bath'ta birçok yeni dost edinmek Bayan Allen'ın hâlâ en büyük dileğiydi ve bu dileğini, kimseyi tanımadığına dair yeni bir hatırlatmayla her karşılaşmasında, yani her sabah tekrarlıyordu.[1]

Alt Salon'da boy gösterdiler ve burada kadın kahramanımızın şansı biraz daha yaver gitti. Teşrifatçı onu kavalye olarak tam bir centilmene benzeyen bir gençle tanıştırdı: Adı Tilney'ydi. Yirmi dört-yirmi beş yaşlarında gösteriyordu, uzun boylucaydı, çok hoş bir yüzü vardı ve fildır fildır gözlerinden zekâ fışkırıyordu; tam yakışıklı denemese de yakışıklı sayılırdı. Sohbeti de hoştu ve Catherine kendini çok şanslı hissetti. Dans ederlerken sohbet edecek fırsatları pek olmadı ama çaya oturdukların-

1. Bu bölüm, Jane Austen'ın *Northanger Manastın* adlı romanından alınmıştır. (Y.N.)

da onun düşündüğü kadar sevimli bir adam olduğunu gördü. Akıcı ve canlı bir şekilde konuşuyordu, davranışlarında da insanda ilgi uyandıran cilveli ve şakacı bir hal vardı ama Catherine bunu tam manasıyla idrak edememişti. Bir süre etraflarındaki eşyalar üzerine doğal olarak açılan konulardan konuştuktan sonra Tilney ona aniden şöyle dedi: "Şu âna dek madam, bir kavalyenin görevlerini ihmal ettim; size henüz Bath'ta ne kadardır bulunduğunuzu, buraya daha önce gelip gelmediğinizi, Üst Salon'a, tiyatroya ya da konsere gidip gitmediğinizi ve şehri genel olarak nasıl bulduğunuzu sormadım. Çok ihmalkâr davrandım ama şimdi bu sorularımı yanıtlayacak vaktiniz var mı? Öyleyse hemen sormaya başlayacağım."

"Zahmet etmenize gerek yok efendim."

"Ne zahmeti madam." Sonra yüzüne bir tebessüm sabitleyip sesini belirgin bir şekilde yumuşatarak yapmacık bir neşeyle ekledi: "Ne kadar süredir Bath'tasınız madam?"

"Yaklaşık bir haftadır efendim," diye yanıt verdi Catherine gülmemeye çalışarak.

"Gerçekten mi!" dedi sahte bir hayretle.

"Neden şaşırdınız ki efendim?"

"Hem de neden!" dedi doğal ses tonuyla. "Yanıtınızın bende illa ki bir duygu uyandırması gerekiyordu ve şaşkınlık en kolay hissedilen duygu, ayrıca diğer duygular kadar da makul. Şimdi devam edelim. Buraya ilk gelişiniz mi madam?"

"Evet efendim."

"Ya! Üst Salon'u şereflendirdiniz mi?"

"Evet efendim, geçen pazartesi oradaydım."

"Tiyatroya gittiniz mi?"

"Evet efendim, salı günü bir oyuna gittim."

"Konsere?"

"Evet efendim, çarşamba günü."

"Bath'ı genel olarak beğendiniz mi?"

"Evet, çok beğendim."

"Şimdi bir kere sıntmam gerekiyor, sonra yine makul davranabiliriz."

Catherine gülmeyi göze alsa mı, emin olamayarak başını çevirdi.

"Benimle ilgili neler düşündüğünüzü görüyorum," dedi adam ciddiyetle. "Yarın günlüğünüze çok tatsız bir ışıkta yansıyacağım."

"Günlüğüme mi!"

"Evet, ne diyeceğinizi çok iyi biliyorum: Cuma, Alt Salon'a gittik; etekleri mavi süslemeli, çiçek desenli muslin elbisemi ve sade siyah ayakkabılarımı giydim, gayet iyi görünüyordum ama acayip, yarım akıllı bir adam tarafından tuhaf bir şekilde rahatsız edildim, beni zorla dansa kaldırdı ve saçmalıklarıyla canımı sıktı."

"Katiyen böyle bir şey yazmayacağım."

"Ne yazmanız gerektiğini söyleyeyim mi?"

"Buyurun."

"Bay King'in tanıştırdığı çok hoş bir gençle dansa kalktım, uzun uzun sohbet ettik, olağanüstü zeki birine benziyor, umarım onu daha yakından tanırım. *Bu*, madam, yazmanızı *dilediğim* şey."

"Ama belki günlük tutmuyorumdur."

"Belki şu an bu salonda da oturmuyorsunuzdur, ben de yanınızda değilimdir. Bunlar da ancak günlük tutmamanız kadar mümkün. Günlük tutmamakmış! Günlük tutmazsanız uzaklardaki akrabalarınız Bath'taki yaşamınızın akışını nasıl öğrenecek? Her akşam bir günlüğe not düşülmezse günün kibarlıkları ve iltifatları nasıl gereğince anlatılacak? Sık sık bir günlüğe danışılmadan giyilen giysiler nasıl hatırlanacak, teninizle buklenizin önemli bir andaki görünümü nasıl aktarılacak? Sevgili madam, genç hanımefendilerin yaşamlarıyla ilgili sandığınız ka-

dar bilgisiz değilim; hanımefendilerde sık rastlanan rahat üslubu bu harikulade günlük tutma alışkanlığı geliştiriyor. Güzel mektuplar yazma becerisinin kadınlara has olduğunu herkes bilir. Bunda tabiatın da parmağı olabilir ama eminim ki temelinde günlük tutarak yapılan alıştırmaların etkisi var."

"Bazen düşünüyorum da," dedi Catherine kendinden emin olamayarak, "hanımefendiler gerçekten de beyefendilerden daha mı iyi mektup yazıyor? Demek istediğim o ki, üstünlüğün her zaman bizden yana olduğunu sanmıyorum."

"Benim görme imkânım olduğu kadarıyla kadınların mektuplarındaki üslup genel olarak kusursuz; üç istisna hariç."

"Nedir bu istisnalar?"

"Genel bir konu eksikliği, noktalama işaretlerine katiyen dikkat etmeme ve dilbilgisi konusunda sık rastlanan bir bilgisizlik."

"Daha neler! İltifatınıza itiraz etmekten çekinmeme gerek yokmuş. Bu konuda hakkımızda pek de iyi şeyler düşünmüyorsunuz."

"Kadınların erkeklerden daha iyi mektup yazdıklarını bir kaide olarak ileri süremem, tıpkı daha iyi düet yaptıklarını ya da daha iyi peyzaj çizdiklerini söyleyemeyeceğim gibi. Temeli kişisel zevklere dayalı becerilerde üstünlük cinsiyetler arasında oldukça eşit bir şekilde dağılmıştır."

Bayan Allen konuşmalarını böldü: "Sevgili Catherine," dedi, "şu iğneyi kolumdan çıkarır mısın lütfen; korkarım çoktan kumaşı deldi, deldiyse çok üzülürüm çünkü bu en sevdiğim tuvaletlerimden biri, üstelik metresi sadece dokuz şilin olmasına rağmen."

"Tahmin etmem gerekseydi ben de tam dokuz şilin derdim madam," dedi Bay Tilney musline bakarak.

"Muslinden anlar mısınız efendim?"

"İyi anlarım, kravatlarımı hep kendim alırım ve çok güzel seçimler yaptığım söylenir, kız kardeşim birçok kez tuvalet seçimini bana bırakmıştır. Ona daha geçenlerde yeni bir tuvalet aldım ve gören her hanımefendi fevkalade uygun fiyata aldığımı söyledi. Bir metresine sadece beş şilin verdim, üstelik gerçek Hint musliniydi."

Bayan Allen bilgisinden oldukça etkilenmişti. "Erkekler genelde bu tür şeylerle hiç ilgilenmez," dedi. "Bay Allen'a tuvaletlerimi birbirinden ayırmayı bir türlü öğretemedim. Eminim kız kardeşinize çok destek oluyorsunuzdur beyefendi."

"Olabildiğimi umuyorum madam."

"Peki, sormamda sakınca yoksa Bayan Morland'ın tuvaletini nasıl buldunuz efendim?"

"Bence çok güzel madam," dedi elbiseyi ciddiyetle inceleyerek, "ama yıkamaya dayanıklı olacağını sanmıyorum, korkarım yıpranacaktır."

"Nasıl böyle..." dedi Catherine gülerek, neredeyse, "tuhaf olabiliyorsunuz," diyecekti.

"Ben de sizinle aynı fikirdeyim efendim," diye yanıt verdi Bayan Allen. "Bayan Morland'a da elbiseyi alırken bunu söylemiştim."

"Ama yine de biliyorsunuz ki madam, muslin her zaman değerlendirilebilir; Bayan Morland bir mendile ya da başlığa, belki de bir pelerine yetecek kadar kumaş çıkarabilir. Muslin asla çöpe gitmez. Kız kardeşimden bunu en az kırk kez duymuşumdur, istediğinden daha fazlasını satın aldığında ya da kumaşı keserken dikkatsizce davrandığında."

"Bath büyüleyici bir yer beyefendi, burada o kadar çok güzel dükkân var ki. Biz ne yazık ki kırsaldayız; Salisbury'de de çok güzel dükkânlarımız var ama bize öyle uzak ki, on üç kilometre uzun bir mesafe; Bay Allen

on beş olduğunu söylüyor, on beş ölçmüş ama bence on üçten fazla olamaz; öyle yorucu bir yol ki, dönüşte dermanım kalmıyor. Oysa burada kapıdan çıkınca beş dakika içinde istediğinizi alabiliyorsunuz."

Bay Tilney anlatılanlarla ilgileniyormuş gibi gözükecek kadar nazikti, Bayan Allen da dans tekrar başlayana dek onu muslinler konusunda meşgul etmeyi sürdürdü. Catherine sohbetlerini dinlerken Bay Tilney'nin başkalarının zaaflarına fazla müsamaha gösterdiğinden korkmaya başladı. "Kara kara ne düşünüyordunuz?" diye sordu dans salonuna dönerlerken. "Umarım kavalyenizi düşünmüyorsunuzdur zira başınızı sallayışınızdan tatmin edici sonuçlara varmadığınızı anlıyorum."

Catherine kızardı, "Hiçbir şey düşünmüyordum," dedi.

"Kuşkusuz son derece akıllıca ve derin bir yanıt verdiniz ama ben, düşündüğünüz şeyi bana söylemek istemediğinizi duymayı yeğlerim."

"Pekâlâ o zaman, söylemek istemiyorum."

"Teşekkürler, bu artık yakın zamanda dostluk kuracağımız anlamına geliyor; zira bundan sonraki her karşılaşmamızda size bu konuda takılabileceğim ve hayatta insanları birbirine takılmak kadar yaklaştıran başka hiçbir şey yoktur."

Tekrar dans ettiler ve balo bittiğinde tanışıklıklarını ilerletmek için yoğun bir istek duyarak ayrıldılar; en azından hanımefendi öyle hissediyordu. Sıcak şarabını ve suyunu içerken, yatmaya hazırlanırken onu rüyasında görecek kadar çok mu düşündü bilemeyiz; ama öyleyse de umarım sadece hafif bir uykudayken ya da en fazla gündüz dalmışken görmüştür; zira ünlü bir yazarın dediği gibi, beyefendi ilanıaşk etmeden genç bir hanımın âşık olması uygunsuz bir durumsa, o zaman beyefendinin onu rüyasında gördüğünü bilmeden genç bir hanımın be-

yefendiyi rüyasında görmesi hiç yakışık almaz. Bay Tilney'nin rüya görmek ya da âşık olmak için münasip bir aday olup olmadığı sorusu belki de Bay Allen'ın aklına henüz gelmemişti ama himayesindeki genç hanımla dostluk kurmasında bir sakınca bulunup bulunmadığı konusunda soruşturmaları olumlu yanıt verdi; zira o akşam kavalyesinin kim olduğunu özellikle araştırmış, Bay Tilney'nin bir din adamı olduğunu ve Gloucestershire'daki son derece saygın bir aileden geldiğini öğrenmişti.

II

Catherine ertesi gün Grand Pump Room'a gitmeye her zamankinden daha hevesliydi, Bay Tilney'yle en geç öğlene dek karşılaşacağına emindi ve onu bir tebessümle selamlamaya hazırdı ama tebessüme gerek kalmadı – Bay Tilney gelmedi. Bath'ta o hariç herkes şık saatlerin farklı anlarında salonda boy gösterdi, habire kalabalık gruplar içeri girip çıkıyor, merdivenden yukarı aşağı hareket ediyordu, kimsenin umursamadığı insanlar, kimsenin görmek istemediği insanlar; tek eksik Bay Tilney'ydi. "Bath ne harikulade bir yer," dedi Bayan Allen yorulana dek odada dolaştıktan sonra, büyük saatin yakınlarına otururlarken, "burada tanıdıklarımız olsa ne kadar güzel olurdu."

Bayan Allen bu dileğini boşuna bir çabayla o kadar sık dile getirmişti ki bu tekrarından sonra da istediği türde bir gelişme olacağını ümit etmesi için özel bir sebebi yoktu; ama derler ki "çaresizliğe kapılmaktan ele ne geçer" çünkü "ancak sabreden derviş muradına erer"; Bayan Allen da her gün sabırla aynı dilekte bulunması sayesinde muradına erecekti, zira oturalı daha on dakika olmamıştı

ki yanında oturan ve birkaç dakika boyunca onu ilgiyle süzen yaşlı bir hanımefendi büyük bir uysallıkla ona şöyle hitap etti: "Madam, yanılıyor olamam, sizi görme şerefine nail olmayalı uzun zaman oluyor ama adınız Allen değil mi?" Bu soruya çabucak yanıt verildikten sonra yabancı kendi adının Thorpe olduğunu belirtti ve Bayan Allen karşısındakinin okuldan eski, samimi arkadaşı olduğunu hemen anladı; ikisi de evlendikten sonra sadece bir kez, o da uzun yıllar önce görüşmüşlerdi. Karşılaştıkları için müthiş sevinmişlerdi ki son on beş yıldır birbirlerinden haber almadıkları düşünülürse bu son derece doğaldı. Hemen ne kadar iyi göründüklerine dair karşılıklı iltifatlar edildi; son görüşmelerinden bu yana zamanın nasıl da hızlı akıp geçtiği, Bath'ta karşılaşacaklarının nasıl akıllarına gelmediği, eski bir dostu görmenin ne hoş olduğu konuşulduktan sonra aileler, kardeşler ve akrabalar hakkında sorular sorulup yanıtlar verildi; ikisi de aynı anda konuşuyor, bilgi almaktansa vermeyi yeğliyor ve karşısındakinin dediklerinin çok azını duyuyordu. Lakin Bayan Thrope'un konuşmacı olarak Bayan Allen'a karşı bir üstünlüğü vardı, o da çocuklarının olmasıydı; oğullarının yeteneklerini, kızlarının güzelliklerini uzun uzun anlattığında, hepsinin hayattaki farklı konumlarını ve görüşlerini ilettiğinde –John Oxford'daydı, Edward Merchant-Taylors'daydı, William ise denizdeydi, üçü de kendi farklı mevkiinde başka kimsenin görmediği sevgiyi ve saygıyı görüyordu– Bayan Allen'ın karşılık olarak verebileceği benzer bir bilgi, arkadaşının onu istemeden dinleyen ve duyduklarına inanamayan kulaklarına zorla sokacağı benzer başarılar yoktu; bu yüzden mecburen arkasına yaslanıp bu anaç coşkuyu dinliyormuş gibi yapmak zorunda kaldı ama kendini, keskin gözleriyle kısa sürede yaptığı bir keşifle, Bayan Thorpe'un paltosundaki dantelin kendisininki kadar güzel olmadığı gerçeğiyle teselli etti.

"İşte sevgili kızlarım geliyor," diye haykırdı Bayan Thorpe, kol kola girmiş ona yaklaşan üç şık görünümlü kadına işaret ederek. "Sevgili Bayan Allen, onları sizinle tanıştırmak için sabırsızlanıyorum, sizi gördüklerine öyle memnun olacaklar ki; en uzun boylusu Isabella, büyük kızım, çok tatlı değil mi? Diğerleri de çok beğeniliyor ama bence Isabella aralarında en güzelleri."

Bayan Thorpe'lar tanıştırıldılar, bir süreliğine unutulan Bayan Morland da tanıştırıldı. İsmi herkese tanıdık geldi ve onunla son derece kibarca konuştuktan sonra en büyük genç hanım diğerlerine yüksek sesle, "Bayan Morland ağabeyine ne kadar da çok benziyor!" dedi.

"Hık demiş burnundan düşmüş!" diye haykırdı anne ve herkes, "Yolda görsem kardeşi olduğunu anlardım!" diye iki-üç defa tekrar etti. Bu yorumlar Catherine'i bir an şaşırttı; ama Bayan Thrope'la kızları Bay James Morland'la nasıl tanıştıklarını anlatmaya başlamışlardı ki büyük ağabeyinin son zamanlarda kolejde Thorpe adında bir genç adamla yakınlık kurduğunu ve Noel tatilinin son haftasını onun ailesiyle Londra yakınlarında geçirdiğini hatırladı.

Her şey böylece açıklığa kavuştuktan sonra Bayan Thorpe'lar nazik sözlerle Catherine'i daha yakından tanımak istediklerini, kardeşleri dost olduğundan onu da çoktan bir dost saydıklarını, vs. ifade ettiler; Catherine memnuniyetle dinlediği bu sözleri aklına gelen bütün güzel ifadelerle yanıtladı; kurulacak ahbaplığın ilk delili olarak da kısa süre içinde en büyük kardeşle odayı kol kola dolaşma teklifi aldı. Catherine, Bath'taki çevresinin bu şekilde genişlemesine fevkalade sevinmişti; Bayan Thorpe'la konuşurken Bay Tilney'yi neredeyse unutacaktı. Hüsran dolu aşk acısına en iyi gelen merhem kuşkusuz dostluktur.

Sohbetleri, özgürce tartışıldıklarında iki genç kadın arasında çoğunlukla aniden kusursuz bir yakınlık geliş-

mesini sağlayan konulara yöneldi; giysiler, balolar, kur yapmalar ve antika tipler gibi. Tabii Bayan Thorpe, Bayan Morland'dan dört yaş daha büyük ve en az dört yıl daha tecrübeli olduğundan bu tür konuları tartışırken bariz bir üstünlüğe sahipti; Bath'ın balolarını Tunbridge'in balolarıyla, modasını Londra'nın modasıyla kıyaslayabiliyor, yeni arkadaşının şık giyimin farklı ayrıntılarına dair düşüncelerini düzeltebiliyor, birbirine sadece gülümseyen herhangi bir beyefendiyle hanımefendinin aslında kur yaptığını ayırt edebiliyor ve yoğun kalabalığın ortasındaki antika bir tipi hemen seçebiliyordu. Catherine hayatında ilk defa gördüğü bu becerileri usulünce takdir etti; onda doğal olarak uyandırdıkları saygı, samimiyet kurmalarını engelleyecek denli büyük olabilirdi ama Bayan Thorpe'un rahat ve neşeli tavırları, ayrıca Catherine'le tanışmış olmaktan duyduğu memnuniyeti sık sık ifade edişi Catherine'in duyduğu huşuyu yumuşattı ve geriye sadece şefkatli bir sıcaklık kaldı. Muhabbetleri öyle artmıştı ki Grand Pump Room'da beş-altı kere dönmek yetersiz kalıyordu; salondan hep birlikte çıktıklarında Bayan Throrpe'un ona ta Bay Allen'ın kapısına kadar eşlik etmesi ve burada, birbirlerini o akşam tiyatroda göreceklerini, ertesi sabah da aynı şapelde dua edeceklerini öğrenip rahatlayınca son derece sıcak ve uzun bir tokalaşmayla ayrılmaları gerekiyordu. Catherine bundan sonra doğruca yukarı koştu ve salondaki pencereden Bayan Thorpe'un sokakta uzaklaşmasını izledi; yürüyüşündeki zarif edayı, endamının ve elbisesinin şık havasını hayranlıkla süzdü ve gayet tabii bir şekilde böyle bir arkadaş edinme şansını yakaladığı için minnet duydu.

Bayan Thorpe duldu, pek zengin bir dul da değildi; güler yüzlü, iyi niyetli bir kadındı ve çocuklarını çok şımartırdı. Büyük kızı çok güzeldi, onun kadar güzelmiş gibi davranan küçükler ise onun hareketlerini taklit edip benzer biçimlerde giyinerek takdir görürlerdi.

Aileye dair bu kısa bilgi, Bayan Thorpe'un kendisi geçmiş maceralarıyla acılarını uzun ve ayrıntılı bir şekilde anlatmasın diye verildi, yoksa lordların ve avukatların beceriksizliklerinden yakınmalarıyla yirmi yıl önce yapılan konuşmaların harfi harfine tekrarı üç-dört bölüm tutabilirdi.

III

Catherine akşam Bayan Thorpe'un gülümseyerek verdiği selamları aynı şekilde yanıtlayıp oyunu seyrederken bir yandan da oturduğu yerden görünen her locada Bay Tilney'yi aramayı unutmadı; ama nafile bir arayıştı bu. Bay Tilney tiyatroya da Grand Pump Room'a olduğundan daha meraklı değildi. Catherine şansının ertesi gün yaver gideceğini ümit ediyordu ve sabahleyin harikulade bir güne uyanıp da havanın güzel olması dileğinin gerçekleştiğini görünce gerçekten de şansının yaver gideceğine inandı; zira güzel bir pazar günü Bath'ta dolu tek bir ev bile kalmaz, böyle bir vesileyle adeta herkes sokaklara dökülüp karşılaştıkları dostlarına ne kadar hoş bir gün olduğunu söyler.

Kutsal ayin biter bitmez Thorpe'lar ile Allen'lar hevesle bir araya geldiler; Grand Pump Room'da, mevsim boyunca herkesin her pazar fark ettiği gibi kalabalığın çekilmez olduğunu ve ortalıkta tek bir kibar yüz olmadığını fark edene dek kalıp hızla Crescent'a, daha nezih insanlarla temiz hava almaya koştular. Burada kol kola yürüyen Catherine ile Isabella bir kez daha samimi bir sohbetle dostluk meyvesinin tadına baktılar, keyifle uzun uzun konuştular ama Catherine'in kavalyesini görme

hayali bir kez daha suya düştü. Hiçbir yerde yoktu, onu sabahleyin salonlarda da akşamleyin balolarda da bulamıyordu; ne Üst Salon'da ne Alt Salon'da, ne kıyafet balosunda ne normal balodaydı; sabah yürüyüş yapanların, ata binenlerin ya da faytonla gezenlerin arasında da yoktu. Grand Pump Room'daki defterde adı geçmiyordu ve boş yere meraklandığını artık kabullenmeliydi. Bath'tan ayrılmış olmalıydı. Oysa ziyaretinin bu kadar kısa süreceğinden bahsetmemişti! Kahramanlara hep çok yakışan bu esrarengiz hal şimdi Catherine'in hayal gücünü harekete geçirdi ve onun kişiliğiyle tavırlarını daha da zarif kıldı, onu daha yakından tanıma arzusunu kamçıladı. Thorpe'lardan hiçbir şey öğrenemedi zira Bath'a Bayan Allen'la karşılaşmalarından sadece iki gün önce gelmişlerdi. Ama bu konuyu güzel dostuna sık sık açıyor, karşılık olarak onu düşünmeye devam etmesi için yoğun bir şekilde teşvik ediliyordu, bu yüzden Bay Tilney'nin üstünde bıraktığı etki zayıflama tehlikesi altında değildi. Isabella onun çok çekici bir genç adam olduğuna emindi, ayrıca sevgili Catherine'e bayılmış olduğuna, dolayısıyla kısa sürede Bath'a döneceğine de aynı şekilde emindi. Onu din adamı olduğu için daha da çok beğeniyordu "çünkü itiraf etmesi gerekirse bu mesleğe karşı bir zaafı vardı"; bunu söylerken hafifçe iç çekti. Belki de Catherine bu hassasiyetin sebebini sorgulamamakla hata etmişti; ama aşkın incelikleri ve dostluk vazifeleri konusunda tecrübesiz olduğundan ince alay için uygun anı ya da birini sırrını açmaya zorlamak için doğru zamanı henüz kestiremiyordu.

* * *

Ama en sonunda, tam o sırada Bayan Hughes'la birlikte salona girdiğini sevinçle gördüğü Bayan Tilney'yle

konuşması gerektiğini söyleyerek kendini arkadaşından koparmayı başardı; hemen Bayan Tilney'nin yanına gitti, bu sefer onu yakından tanımaya daha kararlıydı, dünkü hayal kırıklığını yaşamasa belki, cesaret edemeyeceği kadar kararlıydı. Bayan Tilney onu büyük bir nezaketle karşıladı, ilgisine aynı şekilde iyi niyetle karşılık verdi ve birlikte salonda kaldıkları sürece sohbetlerini sürdürdüler; yaptıkları gözlemler, kullandıkları ifadeler muhtemelen her Bath mevsiminde o çatının altında daha önce binlerce kez yapılmış ve kullanılmıştı; yine de basitçe ve dürüstçe, kurumlanmadan konuşuyor oluşları sıra dışı sayılırdı.

"Ağabeyiniz ne güzel dans ediyor!" diye beceriksizce haykırdı Catherine sohbetlerinin sonlarına doğru; bu, arkadaşını aynı anda hem şaşırttı hem de eğlendirdi.

"Henry mi?" diye yanıtladı gülümseyerek. "Evet, gerçekten de çok iyi dans eder."

"Geçtiğimiz akşam beni otururken gördüğünde başkasına sözüm olduğunu söylememi çok tuhaf bulmuş olmalı. Ama gerçekten de tüm akşam Bay Thorpe'a sözüm vardı." Bayan Tilney'nin başını eğmekten başka verebileceği bir yanıt yoktu. "İnanamazsınız," diye ekledi Catherine bir anlık sessizlikten sonra, "onu tekrar gördüğüme nasıl şaşırdım. Bath'tan ayrıldığına öyle emin olmuştum ki."

"Henry sizinle tanışma şerefine erdiğinde Bath'a sadece birkaç günlüğüne gelmişti. Bize ev tutmak için buradaydı."

"*Bu* hiç aklıma gelmedi, tabii onu hiçbir yerde göremeyince de gittiğini varsaydım. Pazartesi günü birlikte dans ettiği genç hanımefendi Bayan Smith, değil miydi?"

"Evet, Bayan Hughes'un bir tanıdığı."

"Ağabeyinizle dans ettiğine çok memnun görünüyordu. Onu güzel buluyor musunuz?"

"Pek değil."

"Ağabeyiniz Grand Pump Room'a hiç gelmiyor sanırım?"

"Evet, bazen geliyor ama bu sabah babamla ata bindiler."

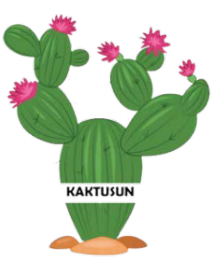
Şimdi Bayan Hughes da yanlarına geldi ve Bayan Tilney'ye gitmeye hazır olup olmadığını sordu. "Umarım sizi yakın zamanda tekrar görebilirim," dedi Catherine. "Yarınki *cotillion* balosuna[1] katılıyor musunuz?"

"Belki de... evet, sanırım katılacağız."

"Çok sevindim, biz de orada olacağız." Bu nazik söze usulünce yanıt verildi ve ayrıldılar; Bayan Tilney, yeni tanıştığı arkadaşının hislerine dair biraz bilgi edinmiş olarak, Catherine ise hislerini açtığına dair en ufak bir fikri bile olmadan.

Catherine eve döndüğünde çok mutluydu. O gün tüm beklentileri gerçekleşmişti, ertesi akşam için de şimdiden hayalleri vardı, gelecek ümit vaat ediyordu. Dansa hangi tuvaleti giyip hangi başlığı takacağı en büyük derdi oldu. Bu konuda ona hak vermek mümkün değil. Giysi her zaman yüzeysel bir ayrıntıdır ve üstüne fazla titizlenildiğinde genelde kendi amacını boşa çıkarır. Catherine bunların hepsini çok iyi biliyordu, büyük teyzesi daha geçen Noel'de ona bu konuyla ilgili bir metni okumuştu ama yine de çarşamba gecesi yatakta on dakika boyunca uzanıp puantiyeli musliniyle kasnak işi muslini arasında karar vermeye çalıştı; o akşam için yeni bir elbise almamasının tek sebebi yeterince vaktinin olmamasıydı. Bu bir hata, büyük ama sık rastlanan bir hata olurdu; ancak kendi cinsinden değil de karşı cinsten birinin, bir büyük teyzenin değil de bir ağabeyin uyarısıyla düzeltilebilecek bir hata; zira erkeklerin yeni bir tuvalete karşı kayıtsızlığını ancak bir erkek anlayabilir. Bir erkeğin giysinin yeni

1. (İng.) Genç kızların sosyeteye tanıtıldığı balo. (Y.N.)

ya da pahalı olmasından ne kadar az etkilendiğini, muslinin dokusunu ne kadar az umursadığını ve puantiyeliye, çiçek desenliye, kumaşı hafif ya da sert olana karşı nasıl duyarsız olduğunu bilseler birçok hanımefendi dehşete kapılır. Kadın sadece kendini tatmin etmek için şık giyinir. Şık diye hiçbir erkek onu daha çok beğenmez, hiçbir kadın ondan daha çok hoşlanmaz. Erkeğin beğenisi için düzgün ve modaya uygun görünmek yeterlidir; kadınlar ise hafif bir pejmürdelik ya da uygunsuzluğu fevkalade sevimli bulur. Ama bu can sıkıcı gerçeklerin hiçbiri Catherine'in huzurunu kaçırmadı.

Perşembe akşamı salona girdiğinde bir önceki pazartesi hissettiklerinden çok farklı duygular içindeydi. O zaman Thorpe'la dans sözünün olmasının mutluluğunu yaşarken şimdi tüm gecesini tekrar kapmaması için ondan kaçınma derdindeydi; zira Bay Tilney'nin onu üçüncü kez dansa kaldırmasını bekleyemese, beklemeye cesaret edemese de tüm hayalleri, ümitleri ve planları bu ihtimale odaklıydı. Her genç hanımefendi, kahramanımın bu kritik anda hissettiklerini anlayacaktır çünkü her genç hanımefendi hayatının bir noktasında aynı endişeyi yaşamıştır. Hepsi de kaçmak istedikleri biri tarafından kovalanma tehlikesini yaşamış ya da en azından yaşadığına inanmıştır ve hepsi de gözüne girmek istedikleri birinin kendisiyle ilgilenmesini kaygıyla beklemiştir. Thorpe'lar yanlarına gelir gelmez Catherine acılar içinde kıvranmaya başladı; John Thorpe ona yaklaştığında yer değiştirip görüş açısından olabildiğince kaçmaya çalışıyor, kendisiyle konuştuğunda onu duymazdan geliyordu. Kotilyon dansları bitmişti, genel dans başlıyordu ve Tilney'ler hâlâ görünürde yoktu. "Korkma sevgili Catherine," diye fısıldadı Isabella, "ama ben gerçekten ağabeyinle tekrar dans edeceğim. Yemin ederim hayatımda böyle şey görmedim. Ona kendinden utanması gerektiğini söyle-

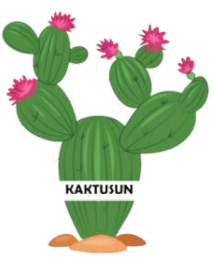
dim; ama John'la sen bizim yakışıksız gözükmemize engel olmalısınız. Acele et biriciğim, yanımıza gel. John şimdi gitti ama birazdan döner."

Catherine yanıt verecek vakit bulamadı, zaten isteği de yoktu. Diğerleri uzaklaştı, John Thorpe hâlâ görünürdeydi ve Catherine tüm ümidini yitirdi. Yine de onu izliyormuş ya da bekliyormuş gibi görünmemek için bakışlarını yelpazesine sabitledi, böyle bir kalabalıkta Tilney'lerle hemen karşılaşacağını düşünme aptallığından dolayı kendine kızıyordu ki birden Bay Tilney'nin kendisiyle konuştuğunu ve onu tekrar dansa kaldırdığını fark etti. Teklifini nasıl ışıltılı gözlerle ve hevesle kabul ettiğini, onunla piste çıkarken yüreğinin nasıl çarptığını kolaylıkla hayal edebiliriz. John Thorpe'tan kaçabilmek, üstelik belli ki ucu ucuna kaçabilmek ve Bay Tilney tarafından dansa kaldırılmak, hem de yanına gelir gelmez, sanki onu özellikle aramış gibi! Hayatta bundan daha mutlu olabileceğini sanmıyordu.

Lakin tam kendilerine çok kalabalık olmayan bir yer bulmuşlardı ki Catherine'in arkasında duran John Thorpe onunla konuşmaya başladı. "Hayrola Bayan Morland!" dedi. "Bu da ne demek oluyor? Birlikte dans edeceğimizi sanıyordum."

"Bunu nereden çıkardığınızı anlayamadım, beni dansa kaldırmadınız ki."

"Yok daha neler! Size salona girer girmez sordum, şimdi tekrar soracaktım ama döndüğümde kaybolmuştunuz! Bu çok tatsız, kötü bir kandırmaca! Ben buraya sadece *sizinle* dans etmek için geldim ve pazartesinden beri bana sözünüz olduğuna çok eminim. Evet, lobide paltonuzu beklerken size sorduğumu hatırlıyorum. Tüm tanıdıklarıma salondaki en güzel kızla dans edeceğimi söyleyip durdum, şimdi sizi başkasıyla görünce çok fena üstüme gelecekler."

"Yo, hayır, böyle bir tanımdan kimse bahsettiğiniz kişinin *ben* olduğumu anlamaz."

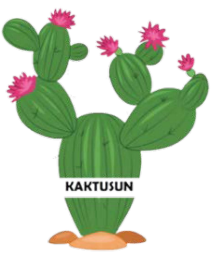
"Yüce Tanrım, anlamazlarsa aptallıkları yüzünden hepsini yaka paça dışarı atarım. Yanınızdaki adam kim?" Catherine soruyu yanıtlayarak merakını giderdi. "Tilney," diye tekrarladı. "Hımm, tanımıyorum. Düzgün bir adam, iyi giyinmiş. At almak ister mi? Bir arkadaşım var, Sam Fletcher, atını satmak istiyor, herkese uygun bir hayvan. Harikulade, çok akıllı bir yol atı, sadece kırk *gine*. Aslında benim alasım vardı çünkü ilkelerimden biri iyi bir at gördüğüm zaman hemen almaktır; ama bana uygun değil, çayırda iş görmez. Gerçekten iyi bir avcı atına çok para verebilirim. Şu an üç tane avcı atım var, ehlileştirilmiş en iyi atlar. Sekiz yüz *gine* verseler satmam. Fletcher'la sonraki sezon için Leicestershire'da ev tutmayı düşünüyoruz. Handa yaşamak öyle la... olası bir şekilde rahatsız edici ki."

Catherine'in canını sıkan son cümlesi bu oldu çünkü tam o an yanlarından geçen uzun bir hanımefendi alayı karşı konulmaz baskısıyla dikkatini dağıttı. O sırada Catherine'in kavalyesi yaklaşıp konuştu: "O beyefendi sizinle bir dakika daha dursaydı sabrımı taşıracaktı. Damımın dikkatini benden başka yere çekmeye hakkı yok. Biz bir akşam sürecek karşılıklı bir nezaket anlaşması yaptık ve bu süre zarfında sadece birbirimize nezaket gösterebiliriz. İkimizden birinin dikkatini dağıtan, diğerinin hakkını yiyor demektir. Ben dansı, evliliğin bir sembolü olarak görüyorum. Sadakat ve hoşgörü her ikisinin de temel vazifelerinden ve kendileri dans etmeyi ya da evlenmeyi tercih etmeyen erkeklerin komşularının damları ya da eşleriyle hiçbir işi olamaz."

"Ama ikisi birbirinden öyle farklı şeyler ki..."

"... Mukayese edilemeyeceklerini düşünüyorsunuz."

"Katiyen edilemezler. Evlenen insanlar asla ayrıla-

maz, tek çatının altında birlikte yaşamaya mecburlar. Dans eden insanlar sadece uzun bir odada yarım saat boyunca karşı karşıya duruyorlar."

"Siz izdivacı ve dansı böyle tanımlıyorsunuz. Bu açıdan bakıldığında kuşkusuz bir benzerlikleri yok gibi duruyor ama ben olduğunu gösterebileceğimi düşünüyorum. Siz de katılacaksınızdır ki her ikisinde de seçme imkânı erkekte, kadının sadece reddetme gücü bulunuyor; her ikisinde de erkekle kadın arasında ve erkeğin de kadının da lehine bir anlaşma yapılıyor, bir kere yapıldığında iki taraf da anlaşmanın sonuna dek sadece birbirlerine ait oluyor; her ikisinde de karşı tarafa tercihinden pişman olma sebebi vermemeye çalışmak erkeğin de kadının da görevi; ayrıca kendi çıkarları için hayal güçlerinin komşularının kusursuzluğuna kaymasına engel olmaları ya da başkasıyla daha mutlu olacaklarını varsaymamaları gerekiyor. Bunlara katılıyor musunuz?"

"Evet tabii, sizin söylediğiniz haliyle her şey çok mantıklı, yine de birbirlerinden öyle farklı şeyler ki. İkisini aynı ışıkta göremiyorum, ikisinde de aynı yükümlülüklerin bulunduğunu düşünemiyorum."

"Elbette bir açıdan fark var. Evlilikte erkeğin kadına destek olması gerekiyor, kadının ise evi erkek için sıcak bir yuvaya dönüştürmesi; erkeğin ekmek kazanması, kadının gülümsemesi. Ama dansta görevler tam tersi; hoşluk, yumuşak başlılık erkekten bekleniyor, yelpaze ile lavanta suyunu sağlama görevi ise kadına düşüyor. Sanırım sizin dikkatinizi çeken ve koşulların mukayeseyi imkânsızlaştırdığını düşünmenize sebep olan sorumluluk farkı *bu*."

"Hayır, bunu hiç düşünmemiştim."

"O zaman ne diyeceğimi bilemiyorum. Ama bir gözlemde bulunmalıyım. Sizin bu yaklaşımınız oldukça endişe uyandırıcı. Evlilikle dansın yükümlülükleri ara-

sında herhangi bir benzerlik olduğunu katiyen kabul etmiyorsunuz; bu durumda dansın sorumluluklarına yaklaşımınızın kavalyenizin istediği kadar katı olmadığı sonucu çıkaramaz mıyım? Az önce sizinle konuşan beyefendi geri gelse ya da başka herhangi bir beyefendi size hitaben konuşsa, sizi onunla istediğiniz kadar sohbet etmekten alıkoyacak hiçbir şey olmadığından korkmakta haksız mıyım?"

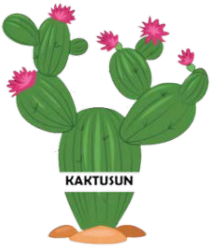
"Bay Thorpe ağabeyimin öyle yakın bir arkadaşı ki benimle konuşursa onunla tekrar sohbet etmeliyim; ama onun dışında salonda tanıdığım üç genç bile yok."

"Benim tek güvencem bu mu olacak yani? Eyvahlar olsun!"

"Ama bundan daha iyi bir güvence bulamazsınız ki; kimseyi tanımıyorsam herhangi biriyle konuşmam imkânsız, hem ayrıca kimseyle konuşmak *istemiyorum*."

"Aha, işte şimdi bana gerçek bir güvence verdiniz, böylece cesurca ilerleyebilirim. Bath'ı, bu soruyu daha önce sorma şerefine nail olduğum günkü kadar hoş buluyor musunuz?"

"Evet, öyle – hatta daha fazla."

İSTENMEYEN İLGİ[1]

Ertesi gün Longbourn'da yeni bir hadise yaşandı. Bay Collins resmî olarak sorusunu sordu. İzni sadece bir sonraki cumartesiye kadar sürdüğü için vakit kaybetmeden konuyu açmaya karar verdiğinden ve çekingen olmadığı için soru sorma ânında bile kendini tedirgin hissetmediğinden meseleye tam usulünce yaklaştı ve bu işin bir parçası olduğunu düşündüğü tüm âdetlere uydu. Bayan Bennet, Elizabeth ve küçük kızlardan birini kahvaltıdan hemen sonra birlikte bulunca Bayan Bennet'a şu sözlerle hitap etti:[1]

"Bu sabah sizden, bana güzel kızınız Elizabeth'le baş başa konuşma şerefini bahşetmenizi rica edebilir miyim madam?"

Elizabeth'in şaşkınlıktan kızarmaktan başka bir tepki vermesine fırsat olmadan Bayan Bennet ânında yanıt verdi:

"Ah Tanrım! Evet, tabii. Eminim Lizzy buna çok sevinecektir... İtiraz etmeyeceğine eminim. Gel Kitty, hemen yukarı." Elişini toplamış hızla uzaklaşıyordu ki Elizabeth seslendi:

[1] Bu bölüm Jane Austen'ın *Aşk ve Gurur* adlı romanından alınmıştır. (Y.N.)

"Sevgili anne, lütfen gitme. Yalvarırım gitme. Bay Collins'in beni affetmesi gerek. Başkalarının duymasında sakınca olacak herhangi bir şey söyleyecek olamaz bana. Ben de gideceğim."

"Hayır, hayır, saçmalama Lizzy. Olduğun yerde kalacaksın." Elizabeth'in sıkıntılı ve utanmış ifadelerle gerçekten kaçmaya çalıştığını fark edince ekledi: "Lizzy, burada kalıp Bay Collins'i dinlemen konusunda *ısrar* ediyorum."

Elizabeth böyle bir buyruğa karşı gelmezdi; zaten bir an düşününce meseleyi olabildiğince hızlı ve sessiz bir şekilde atlatmanın en mantıklısı olduğunu anladı, tekrar yerine geçti ve gülse mi ağlasa mı bilemeden hislerini gizlemek için elişiyle uğraşmaya başladı. Bayan Bennet'le Kitty odadan çıktılar, Bay Collins onlar gider gitmez konuşmaya başladı.

"İnanın bana sevgili Bayan Elizabeth, böyle tevazu göstermenizin size hiçbir zararı olmadığı gibi bilakis mükemmelliğinizi artırıyor. Böyle hafifçe gönülsüz *davranmasaydınız* sizi bu kadar beğenmezdim; ama emin olun ki bu konuşma için saygıdeğer annenizin iznini almış bulunuyorum. Doğal narinliğiniz görmezden gelmenize yol açsa da konuşmamın amacından şüphe duyuyor olamazsınız; ilgimi yadsınamayacak denli belli ettim. Eve girer girmez sizi müstakbel eşim olarak seçtim. Ama kendimi bu konudaki hislerime kaptırmadan önce belki de evlenme gerekçelerimi, dahası Hertfordshire'a bir eş seçme tasarısıyla gelme gerekçelerimi saymam daha doğru olur zira gerçekten de bu yüzden geldim."

Tüm ciddiyetiyle karşısında duran Bay Collins'in kendini hislerine kaptırması fikri yüzünden Elizabeth'in gülmesine ramak kalmıştı, o yüzden verdiği es sırasında onu durduramadı ve Bay Collins devam etti:

"Gerekçelerimden ilki, (benim gibi) rahat bir hayat

süren her papazın, evlenerek mıntıkasına örnek oluşturmasını önemli bulmam. İkincisi mutluluğuma mutluluk katacağına inanmam; üçüncüsü ise –belki de bundan daha önce bahsetmeliydim– hamim deme şerefine nail olduğum son derece soylu hanımefendinin özellikle tavsiye ve nasihat etmiş olması. Bana bu konudaki fikirlerini tam iki kere (üstelik ben sormadan!) iletme lütfunda bulundu; hatta tam da Hunsford'dan ayrılmadan önceki cumartesi gecesi –kadril oyunlarının arasında, Bayan Jenkinson, Bayan de Bourgh'nün ayak taburesinin yerini ayarlarken– bana şöyle dedi: 'Bay Collins, mutlaka evlenmeniz lazım. Sizin gibi bir papaz mutlaka evlenmeli. Eşinizi iyi seçin; *benim* için bir hanımefendi, *kendiniz* içinse hareketli, becerikli bir insan seçin, öyle zengin yetiştirilmiş olmasın ama az bir gelirle her şeyi çekip çevirmeyi bilsin. Benim tavsiyem budur. Böyle bir kadını hemen bulup Hunsford'a getirin, ben de onu ziyaret ederim.' Bu arada müsaadenizle bir gözlem yapabilirsem güzel kuzenim, Leydi Catherine de Bourgh'nün alakasıyla nezaketini, lehime en önemli özelliklerden biri sayıyorum. Onun kelimelere dökemeyeceğim kadar görgülü olduğunu göreceksiniz; sanırım zekânızla canlılığınız da onun için kâfi olacaktır, hele de onun makamının sizde kaçınılmaz olarak uyandıracağı huşu ve saygıyla dengelendiği zaman. Evlenmek istememin sebepleri genel olarak bunlar, şimdi dikkatimi neden kendi mahallem yerine Longbourn'a yönelttiğimi anlatmam gerekir; zira sizi temin ederim ki kendi mahallemde de birçok hoş genç hanım var. Ama doğrusu o ki, saygıdeğer babanızın ölümünden sonra (tabii daha uzun yıllar yaşayabilir) bu mülk bana kalacağından, eşimi onun kızları arasından seçmeye karar vermeden rahat edemeyecektim, ki bu üzücü olay gerçekleştiğinde –daha önce dediğim gibi daha birkaç yıl gerçekleşmeyebilir– kızların yaşaya-

cağı kayıp olabildiğince aza indirgensin. İşte, güzel kuzenim, beni buraya gelmeye yönlendiren sebep; bunun nazarınızda itibarımı düşürmeyeceğine eminim. Geriye yalnızca size karşı duygularımın şiddetini renkli bir dille anlatmak kaldı. Servet konusuna katiyen aldırış etmiyorum, babanızdan bu konuda herhangi bir talepte bulunmayacağım zira karşılık alamayacağımı çok iyi biliyorum; sadece annenizin ölümünden sonra elinize geçecek olan, bin sterlinin yüzde dördü civarı bir rakamdan başka geliriniz olmayacağını biliyorum. O yüzden bu konuda sessizliğimi tamamen koruyacağım; evlendikten sonra dudaklarımdan kaba bir serzeniş çıkmayacağına emin olabilirsiniz."

Artık sözünü bölmek şart olmuştu.

"Fazla acelecisiniz efendim," diye feryat etti Elizabeth. "Size bir yanıt vermediğimi unutuyorsunuz. Müsaadenizle vakit kaybetmeden vereyim. Bana bu şekilde iltifat ettiğiniz için size teşekkür ederim. Beni onurlandırdığınızın çok iyi farkındayım ama elimden teklifinizi reddetmekten başka bir şey katiyen gelmiyor."

"Genç hanımefendilerin," diye yanıt verdi Bay Collins, elini resmî bir edayla sallayarak, "gizliden gizliye kabul etmeyi planladıkları evlilik teklifini ilk seferde reddettikleri ve bazen ikinci, hatta üçüncü sefer de reddetmeyi sürdürdüklerini daha önce de duydum. Bu yüzden sözleriniz cesaretimi hiçbir şekilde kırmıyor, sizi kısa sürede altara yürütmeyi umuyorum."

"İnanamıyorum efendim," diye feryat etti Elizabeth, "sözlerimden sonra böyle ümit beslemeniz gerçekten olağanüstü bir durum. Sizi temin ederim ki evlilik teklifinin tekrar edilmesi ümidiyle mutluluklarını riske atan o cesur genç hanımlardan (böyle genç hanımlar şayet gerçekten de varsa) değilim ben. Sizi reddederken son derece ciddiyim. Siz *beni* mutlu edemezsiniz, benim de

dünyada sizi mutlu edebilecek son kadın olduğuma eminim. Hayır, eğer dostunuz Leydi Catherine beni tanısaydı eminim ki her açıdan son derece uygunsuz olduğumu düşünürdü."

"Leydi Catherine'in böyle düşüneceği kesin olsaydı..." dedi Bay Collins ciddiyetle. "Ama yoo, hanımefendinin sizi tasvip etmeyeceğini hiç sanmıyorum. Emin olun ki onu tekrar görme şerefine eriştiğimde tevazunuzdan, tutumluluğunuzdan ve diğer cazip erdemlerinizden müthiş bir övgüyle bahsedeceğim."

"Ama Bay Collins, beni herhangi bir şekilde övmenize hiç gerek yok. Kendi kararımı vermeme müsaade etmelisiniz ve bana, sözlerime inanma nezaketini göstermelisiniz. Size sonsuz mutluluklar ve zenginlikler diliyorum, teklifinizi reddederek de bunun gerçekleşebilmesi için elimden gelen her şeyi yapmış oluyorum. Bana bu teklifte bulunarak aileme karşı hissettiğiniz sorumluluğu tatmin etmiş olmalısınız, düştüğü zaman Longbourn mülkünü herhangi bir şekilde suçluluk duymadan üstünüze alabilirsiniz. Dolayısıyla bu konuyu nihayet kapanmış sayabiliriz." Böyle diyerek ayağa kalan Elizabeth odadan çıkacaktı ki Bay Collins ona şu şekilde hitap etti:

"Sizinle bu konuyu bir daha konuştuğumda şimdikinden daha olumlu bir yanıt almayı bekliyorum; tabii şu an sizi zalimlikle suçluyor değilim çünkü bir erkeğin teklifini ilk seferde reddetmenin cinsiyetinizin yaygın bir âdeti olduğunu biliyorum; belki de şu an kadın karakterinin gerçek inceliğine uygun bir şekilde konuşarak hislerimi teşvik ettiniz bile."

"Yapmayın Bay Collins," diye haykırdı Elizabeth hafif bir şefkatle, "beni gerçekten hayrete düşürüyorsunuz. Az önce söylediklerim size teşvik gibi geliyorsa teklifinizi reddedişimi, sizi gerçekten reddettiğime ikna edecek şekilde nasıl dile getirebilirim bilemiyorum."

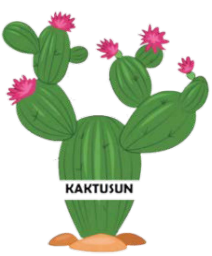
"Tabii bana bu reddin sadece lafta olduğuna inanarak kendimi mutlu etme izni vermelisiniz sevgili kuzenim. Bu inancımın sebebi kısaca şunlar: Teklifimin reddedilecek kadar değersiz olduğunu düşünmüyorum, size sunacağım hayat ise son derece cazip. Hayattaki konumum, De Bourgh ailesiyle yakınlığım, sizin ailenizle ilişkim, hepsi benim lehimde; ayrıca şunu da göz önünde bulundurmalısınız ki çok çeşitli erdemlerinize rağmen başka bir evlilik teklifi alacağınızın güvencesi yok. Payınıza düşen gelir maalesef öyle az ki sevimliliğinizin ve hoş özelliklerinizin tüm etkisini boşa çıkarma ihtimali yüksek. Böylece olumsuz yanıtınızda ciddi olmadığınız sonucuna varmak durumundayım, dolayısıyla da reddinizi, beni zarif hanımların yaygın âdetine istinaden belirsizlik içinde bırakıp sevgimi artırma arzunuza bağlamayı tercih ediyorum."

"Beyefendi, sizi temin ederim ki saygıdeğer bir adama acı çektirmeyi içeren bir zarafetle herhangi bir işim olmaz. Bana, sözümün samimiyetine inanma nezaketini göstermenizi tercih ederim. Evlilik teklifinizle beni onurlandırdığınız için size tekrar tekrar teşekkür ederim ama bu teklifinizi kabul etmem katiyen mümkün değil. Hislerim bunu her açıdan imkânsızlaştırıyor. Daha açık nasıl konuşabilirim? Beni artık size naz yapan zarif bir hanım olarak değil ama yüreğindeki gerçeği söyleyen mantıklı bir varlık olarak görün."

"Ne kadar da sevimlisiniz!" diye haykırdı Bay Collins, beceriksizlikle centilmence bir hava takınarak. "İkisi de olağanüstü insanlar olan anne babanızın aleni izniyle de tasdik edildikten sonra teklifimi reddetmenizin imkânsız olacağına eminim."

Bay Collins'in kendini böyle ısrarla ve inatla kandırması karşısında Elizabeth ne yanıt vereceğini şaşırarak hemen sessizce odadan ayrıldı; teklifini tekrar tekrar

reddetmesini gururunu okşayan bir teşvik olarak algılamakta ısrar ederse babasına başvurmaya kararlıydı; o, yanıtı olumsuzluğu su götürmez bir şekilde ifade edebilirdi ve en azından davranışları zarif bir hanımın kendini naza çekmesi olarak algılanmazdı.

AŞK İÇİN Mİ PARA İÇİN Mİ?[1]

"Ne! Fanny hasta mıymış?"[1]

"Ben de tam tamına öyle dedim hayatım. 'Tanrım!' dedim. 'Bayan Dashwood hasta mı?' Sonra her şey ortaya çıktı; öğrenebildiğim kadarıyla mevzu kısaca şöyle. Bay Edward Ferrars, sana hakkında şakalar yaptığım genç adamın ta kendisi (ama şimdi anladığım üzere aslı astarı olmadığına fevkalade memnunum), Bay Edward Ferrars anlaşılan son on iki aydır kuzenim Lucy'yle nişanlıymış! İşte böyle hayatım! Üstelik bundan Nancy'den başka kimsenin haberi yokmuş! İnanabiliyor musun? Birbirlerinden hoşlanmalarına şaşırmadım ama aralarında anlaşıp durumu bu denli ilerletmişken kimsenin ruhunun duymaması! İşte *bu* çok acayip! Onları bir arada hiç görmedim yoksa eminim ki hemen anlardım. Evet, Bayan Ferrars'dan korktukları için nişanı büyük bir sır olarak saklamışlar, ne Bayan Ferrars'ın ne de senin ağabeyin ile eşinin herhangi bir şeyden haberi varmış; ta ki bu sabah zavallı Nancy –biliyorsun iyi niyetli kızdır ama safur– her şeyi ağzından kaçırana kadar. 'Tanrım!' diye düşünmüş kendi kendine. 'Lucy'yi hepsi o kadar çok seviyor ki,

1. Bu bölüm Jane Austen'ın *Akıl ve Tutku* adlı romanından alınmıştır. (Y.N.)

kimse zorluk çıkarmaz.' İşte böyle düşünerek yengene gitmiş, yengen o sırada tek başına oturmuş, başına gelecekleri habersiz kanaviçesini yapıyormuş, daha beş dakika önce ağabeyine Edward'ın bilmem hangi lordun kızıyla, adını unuttum, arasını yapmayı düşündüğünden bahsetmiş. Yani kibriyle gururunun nasıl büyük bir darbe aldığını tahmin edebilirsin. Ânında şiddetli bir histeri krizine kapılmış, öyle çığlıklar atmış ki sesi alt kattaki soyunma odasında oturmuş, sayfiyedeki kâhyasına mektup yazmayı düşünen ağabeyine kadar gitmiş. Tabii ağabeyin hemen yukarı fırlamış, sonra korkunç bir yaygara kopmuş çünkü o esnada, neler olduğuna dair en ufak bir fikri bile olmayan Lucy yanlarına gelmiş. Zavallıcık! *Ona* acıyorum. Doğrusu çok üstüne gitmişler, yengen onu fena fırçalamış, öyle ki kızcağız oracıkta bayılmış. Nancy yere kapaklanıp feryat figan ağlayamaya, ağabeyin de ne yapacağını şaşırdığını söyleyerek odada volta atmaya başlamış. Bayan Dashwood evde bir saniye daha kalamayacaklarını belirtmiş, bunun üstüne *ağabeyin* yere kapaklanıp en azından eşyalarını toplamalarına izin vermesi için yalvarmış. Sonra yengen *tekrar* histeri krizine girmiş, ağabeyin öyle korkmuş ki Bay Donavan'ı çağırtmış, o da evi bu karmaşanın içinde bulmuş. Araba biçare kuzenlerimi götürmek için hazırmış bile, tam Bay Donavan çıkarken arabaya biniyorlarmış; dediğine göre zavallı Lucy öyle fena haldeymiş ki zor yürüyormuş, Nancy de bir o kadar kötüymüş. Doğrusu yengene tahammülüm yok, içtenlikle umarım ki bu evlilik ona rağmen gerçekleşir. Tanrım! Zavallı Bay Edward olanları duyunca kim bilir ne hallere düşecek! Sevgilisine böyle acımasızca davranılması! Çünkü ona fevkalade düşkün diyorlar, gayet tabii. Tutkuyla âşıksa hiç şaşırmam! Bay Donavan da aynı kanaatte. Onunla uzun uzun konuştuk, işin güzel yanı da Harley Sokağı'na geri dönmüş olması, Bayan Ferrars du-

rumdan haberdar edildiğinde ihtiyaç duyulursa diye; çünkü kuzenlerim evi terk eder etmez Bayan Ferrars'ı çağırtmışlar ve yengen *onun da* histeri krizine tutulacağına eminmiş; tutulursa tutulsun, bana ne. İkisine de acımam yok. İnsanların para ve unvana böyle önem vermelerini hiç anlamıyorum. Bay Edward'la Lucy'nin evlenmemesi için hiçbir sebep yok zira Bayan Ferrars'ın isterse oğluna yüklü bir meblağ verebilir, Lucy ise hiç parası olmasa da elindekini değerlendirmeyi herkesten iyi biliyor, eminim ki Bayan Ferrars oğluna yılda sadece beş yüz sterlin verse Lucy başkasının sekiz yüzle başarabileceğini başarır. Tanrım! Sizinki gibi –ya da azıcık daha büyük– bir kulübede, iki hizmetçi iki de uşakla nasıl da sıcacık bir yaşamları olur; sanırım onlara orta hizmetçisi bulabilirim, benim Betty'min işsiz bir kardeşi var, tam onlara göre."

Bayan Jennings konuşmasını burada bitirdi, Elinor da düşüncelerini toplamak için yeterli zamana sahip olduğundan konunun akışına uygun yanıtlar verip gözlemler yapabildi. Bayan Jennings'in mevzuya sıra dışı bir alaka duyduğundan şüphelenmediğini, (son zamanlarda sık sık umduğunu dile getirdiği üzere) Edward'a karşı bir şeyler hissettiği fikrinden de vazgeçtiğini görünce sevindi, en çok da Marianne'in yanlarında olmamasına sevindi; böylece kendinde, yaşananlarla ilgili utanmadan konuşacak ve ilgili herkesin tutumuyla ilgili tarafsız olduğuna inandığı görüşlerini dile getirecek gücü bulabildi.

Şahsen mevzunun sonunda nereye bağlanmasını beklediğini bir türlü anlayamıyordu, yine de Edward'la Lucy'nin evlenmelerinden başka bir şekilde sonuçlanma ihtimalini zihninden tamamen uzaklaştırmaya çalıştı. Bayan Ferrars'ın ne tür bir tepki vereceğine şüphe yoktu, yine de tam olarak ne deyip ne yapacağını çok merak ediyordu; Edward'ın nasıl davranacağını ise daha da çok merak ediyordu. O*na* sonuna kadar merhamet duyuyor-

du, Lucy'ye çok az merhamet duyuyordu –bu kadarını bile duymak için çok çabalaması gerekmişti–, geri kalanlara ise hiç duymuyordu.

Bayan Jennings başka şey konuşamıyordu, Elinor bu yüzden Marianne'i bir an önce konuya hazırlaması gerektiğini fark etti. Vakit kaybetmeden gözlerini açmak, ona esas gerçekleri anlatmak gerekiyordu; başkalarının konuşmalarını dinlerken ablası adına huzursuzlandığını ya da Edward'a içerlediğini fark ettirmemesini de sağlamalıydı.

Elinor'ı zor bir görev bekliyordu. Kardeşinin gerçekten en büyük tesellisi olduğuna inandığı şeyi elinden alacaktı; Edward'la ilgili öyle bilgiler verecekti ki hakkında muhtemelen bir daha iyi bir şey düşünemeyecekti; ayrıca durumlarının benzerliğinden dolayı –ki Marianne *tamamen* aynı durumda olduklarını düşünecekti– ona yaşadığı hayal kırıklığını baştan hatırlatacaktı. Ama ne kadar tatsız olursa olsun bu görevin yerine getirilmesi gerekiyordu, böylece Elinor kolları sıvadı.

Kendi hislerine yoğunlaşmak ya da fazla acı çekiyormuş gibi görünmek hiç istemiyordu; hislerine, Edward'ın nişanlandığını ilk duyduğu zamanki kadar hâkim olmazsa Marianne tavrını kendine örnek alabilirdi. Anlatısı kısa ve özdü; elbette hissiz olamazdı ama şiddetli bir üzüntü ya da coşkulu bir keder de içermiyordu. Bu hisler daha ziyade *dinleyiciye* aitti zira Marianne onu dehşetle ve sürekli feryat ederek dinledi. Elinor insanları sadece onların sıkıntıları değil, kendi sıkıntıları için de teselli etmek zorunda kalıyordu; böylece kardeşini içini ferah tuttuğuna ve Edward'ı düşüncesizlik dışında hiçbir şeyle suçlamadığına dair hemen güvence vererek rahatlattı.

Ama Marianne bunları uzun süre ciddiye almayacaktı. Edward onun nazarında ikinci bir Willoughby'ye dönüşmüştü; Elinor da onu yürekten sevdiğini kabul et-

tiğine göre bu durumda kendisinden daha az acı çekiyor olabilir miydi! Lucy Steele'e gelince, Marianne'e göre öyle sevimsizdi, düzgün bir adam bulmaktan öyle âcizdi ki Edward'ın ona karşı eski hislerini önce kabullenmek, daha sonra da affetmek istemedi. Bunun doğal bir durum olduğunu bile kabul etmiyordu; Elinor üstüne gitmedi zira bu gerçeği ileride mümkün olan tek şekilde, yani hayat tecrübesi kazanarak anlayacaktı.

Konuşmaya başladığında ancak ikilinin ne zamandan beri nişanlı oldukları bilgisini verebildi. Marianne'in hisleri o noktada lafını böldü ve ayrıntıları sırasıyla iletmeyi imkânsızlaştırdı; Elinor'ın bir süre boyunca tek yapabildiği kardeşinin acısını azaltmak, korkularını dindirmek, kinini bastırmaktı. Daha fazla bilgi verebilmesini sağlayan ilk soru şu oldu:

"Bundan ne zamandır haberdarsın Elinor? Sana yazmış mıydı?"

"Dört aydır biliyorum. Lucy geçen kasımda Barton Park'a ilk geldiğinde bana nişanlandıklarını sır olarak açtı."

Bu söz üzerine Marianne'in bakışları kelimelere dökemediği bir şaşkınlıkla doldu. Bir an hayretle duraksadıktan sonra feryat etti:

"Dört ay mı! Dört aydır biliyor muydun?"

Elinor öyle olduğunu söyledi.

"İnanamıyorum! Benim acılarımı paylaşırken yüreğin bununla mı doluydu? Bense sana mutlu olduğun için kızmıştım!"

"Gerçeğin tam zıttı olduğunu o sırada bilmen uygun değildi!"

"Dört ay!" diye tekrar feryat etti Marianne. "Ne kadar sakindin! Ne kadar neşeliydin! Nasıl ayakta kalabildin?"

"Görev bilinciyle. Lucy'ye söz verdiğim için sırrını kimseye açamazdım. Dolayısıyla gerçeği ima bile etme-

mek ona karşı borcumdu; ailem ve arkadaşlarımın benim yüzümden, gidermeye gücümün yetmeyeceği bir endişeye kapılmalarına sebep olmamak da onlara karşı borcumdu."

Marianne'in dili tutulmuş gibiydi.

"Gerçeği sana ve anneme anlatmak çok istedim," diye ekledi Elinor. "Bir-iki defa denedim de; ama verdiğim sözü bozmadan sizi gerçeğe ikna etmemin bir yolu yoktu."

"Dört ay! Ama onu seviyordun!"

"Evet. Ama tek sevdiğim o değildi; yakınlarımın huzuru benim için önemli olduğundan aslında nasıl acı çektiğimi bilmemelerine seviniyordum. Şimdi konuyu düşünürken ya da konuşurken fazla duygulanmıyorum. Senin benim adıma üzülmeni istemiyordum, inan bana, artık ben de kayda değer bir acı çekmiyorum. Dayanak olarak tutunabildiğim birçok şey var. Bu hayal kırıklığının kendi düşüncesizliğimin sonucu olmadığının bilincindeyim ve hislerimi elimden geldiğince etrafa yaymadan yaşamaya çalıştım. Edward'ın ciddi bir kabahati olduğunu düşünmüyorum. Ona mutluluklar diliyorum; sorumluluklarını her zaman yerine getireceğine o kadar eminim ki, şu an bir nebze pişmanlık duysa bile en nihayetinde mutlu olacağına hiç şüphem yok. Lucy akıllı bir kız ve bu, birlikte güzel bir hayat kurabilmek için yeterli bir temel. Hem Marianne, hem tek ve daimi bir bağ kurma fikrinin tüm çekiciliğine rağmen, insanın mutluluğunun bütünüyle tek bir kişiye bağlı olmasının güzelliğine rağmen bunlar olası değil, uygun değil, mümkün değil. Edward, Lucy'yle evlenecek; hemcinslerinin yarısından daha üstün bir mizaca ve algıya sahip bir kadınla evlenecek ve zamanla, yeni alışkanlıklar geliştirdikçe hayatının bir noktasında başka bir kadını *ondan* daha üstün gördüğünü unutacak."

"Eğer böyle düşünüyorsan," dedi Marianne, "en değer verdiğin şeyin kaybını başka bir şeyle bu kadar kolay

telafi ediyorsan o zaman belki de bu kararlılığın, bu iradeli duruşun o kadar da şaşırtıcı değil. Nasıl böyle davrandığını biraz daha iyi anlıyorum."

"Ne demek istediğini biliyorum. Ona karşı aslında hiçbir zaman yoğun hisler hissetmediğimi düşünüyorsun. Dört ay, Marianne, dört ay boyunca bu bilgiyi tek bir kişiyle bile paylaşamadan zihnimin bir köşesinde taşıdım; öğrendiğiniz zaman annemle senin çok mutsuz olacağınızı biliyordum ama sizleri yaşanacaklara hazırlamak elimden gelmiyordu. Bana bunu bizzat, benden önce nişanlanması evlilik ihtimalimi tamamen ortadan kaldıran kişi söyledi, bu bilgiyi bana adeta zorla verdi ve bence bunu muzaffer bir edayla yaptı. Dolayısıyla beni derinden bağlayan konu karşısında lakayıt görünerek bu kişinin şüphelerini boşa çıkarmam gerekti, üstelik bir kere de değil, onun ümitlerini, sevincini tekrar tekrar dinlemek zorunda kaldım. Edward'dan sonsuza dek koptuğumu öğrendim, oysa bağımızın kopmasını istememe yol açacak tek bir sebep yoktu. Ne değersiz bir insan olduğunu kanıtlayan bir şey vardı ne de bana karşı ilgisiz olduğunu gösteren bir şey. Kardeşinin nezaketsizliğine, annesinin terbiyesizliğine katlanmak zorunda kaldım; onunla bir ilişkide olmanın cefasını çektim ama sefasını süremedim. Üstelik tüm bunlar senin de çok iyi bildiğin gibi başka mutsuzluklar da yaşarken oldu. Eğer az da olsa bir şeyler hissedebileceğimi kabul ediyorsan kuşkusuz *tüm bunlar yüzünden* acı çektiğimi kabul edebilirsin. Şu an konuyu sakin bir kafayla değerlendirebiliyorsam, kendimi birtakım şeylerle teselli edebiliyorsam bunlar sürekli ve acı verici gayretlerin sonucudur, bunlar bir anda kendiliğinden olmadı, içim en başından beri rahat değil. Yoo Marianne. O *zaman* susmak zorunda kalmasaydım belki de hiçbir şey, en yakınlarıma olan gönül borcum bile beni *ne kadar* mutsuz olduğumu alenen göstermekten alıkoyamazdı."

Marianne yenik düşmüştü.

"Ah, Elinor!" diye feryat etti. "Kendimden nefret ettim. Sana nasıl da zulmetmişim! Sen ki benim tek teselimdin, acılarıma ortak oldun, sadece benim için ıstırap çekiyor gibi göründün! Sana böyle mi teşekkür ediyorum! Sana verebileceğim tek karşılık bu mu? Senin erdemin beni kat kat aşıyor diye onu yok saymaya çalıştım."

Bu itirafı şefkat dolu kucaklaşmalar izledi. Marianne artık öyle bir haldeydi ki Elinor ondan istediği her türlü sözü kolaylıkla kopardı; Elinor'ın ricası üzerine Marianne bu konuda konuşurken içerlediğini kimseye hiçbir şekilde belli etmeyeceğine, Lucy'yi gördüğünde ondan artık hoşlanmadığına dair en ufak bir imada bulunmayacağına, hatta Edward'la karşılaşırsa her zamanki içten davranışlarında en hafif bir değişiklik yapmayacağına dair söz verdi. Bunlar büyük taleplerdi ama Marianne birini incittiyse kendini affettirmek için her türlü fedakârlığa hazırdı.

Ketum davranma sözünü takdire şayan bir titizlikle tuttu. Bayan Jennings'in konuyla ilgili yorumlarını yüz ifadesi katiyen değişmeden dinledi, hiçbir sözüne karşı çıkmadı, üç kere, "Evet hanımefendi," dedi. Bayan Jennings, Lucy'ye methiyeler düzerken verdiği tek tepki oturduğu sandalyeden bir başkasına geçmek oldu, Edward'ın ona ne kadar düşkün olduğundan bahsederken de sadece boynunda bir kasılma oldu. Kardeşinin bu kahramanca davranışlarını gören Elinor her şeye göğüs gerebileceğini hissetti.

Ertesi sabah Marianne daha da fazla sınandı; ağabeyleri bu korkunç olayı ciddiyetle konuşmak için onları ziyarete gelmiş, eşinden de haberler getirmişti.

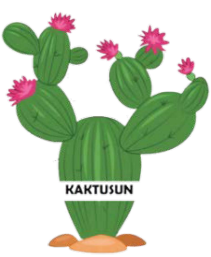
"Herhalde," dedi oturur oturmaz, olağanüstü bir ciddiyetle, "dün çatımızın altında yaşanan şok edici gelişmelerden haberdar olmuşsunuzdur."

Onu sadece bakışlarıyla yanıtladılar, konuşulamayacak kadar korkunç gelmişti bu an.

"Yengeniz," diye devam etti, "korkunç ıstıraplar içindeydi. Bayan Ferrars da öyle; kısaca büyük sıkıntılar yaşandı ama umuyorum ki fırtınayı yıkılmadan atlatacağız. Zavallı Fanny! Dün bütün gün histeri krizlerindeydi. Ama telaşa mahal yok. Donavan kaygılanmayı gerektirecek bir durum olmadığını söylüyor; sağlam bir bünyesi var, iradesi de güçlü. Her şeye bir melek gücüyle dayandı! Bundan sonra kimseye güvenmeyeceğini söylüyor; doğal tabii, bu denli aldatıldıktan sonra! Gösterilen o sonsuz iyiliğe, duyulan o sonsuz güvene böylesine nankörce karşılık verilmesi! O genç hanımlara evinin kapılarını sadece iyi yürekliliğinden açmıştı; sadece ilgiyi hak ettiklerini, zararsız ve edepli kızlar olduklarını, ona hoş arkadaşlık edeceklerini düşündüğünden, yoksa ikimiz de kibar dostunuz kızının yanındayken seni ve Marianne'i misafir etmek istiyorduk. Ama aldığı karşılığa bak! 'Ah, keşke, keşke,' diyor zavallı Fanny o müşfik edasıyla, 'onlar yerine kız kardeşlerini yanımıza alsaymışız.'"

Bu noktada teşekkürlerini almak için durdu, aldıktan sonra da devam etti.

"Fanny ona ilk haber verdiğinde zavallı Bayan Ferrars'ın çektiği ıstırap kelimelere dökülebilecek türden değil. O, tüm kalbiyle sevdiği oğlu için en hayırlı evliliği planlarken nereden aklına gelsin oğlunun onca zaman boyunca başka biriyle nişanlı olduğu! Böyle bir şeyden hayatta şüphelenmezdi! Başka *herhangi* biriyle sözlü olduğundan şüphelenseydi bile *o taraftan biri* olacağı aklına gelmezdi. 'O *açıdan*, gerçekten,' dedi, 'kendimi güvende sanırdım.' Acılar içindeydi. Lakin birlikte ne yapılması gerektiğini düşündük ve nihayet Edward'ı çağırmaya karar verdi. Edward geldi. Ne yazık ki yaşananları üzüntüyle aktaracağım. Bayan Ferrars'ın nişanı bozması

için söylediği, tahmin edersiniz ki benim çeşitli savlarla ve Fanny'nin yakarışlarla desteklediği her şey boşunaydı. Görev bilinci, sevgi, her şey bir kenara itildi. Edward'ı hiç böyle inatçı, böyle duygusuz görmemiştim. Annesi ona Bayan Morton'la evlenmesi durumundaki cömert tasarılarını açtı, ona Norfolk'taki mülkü vereceğini söyledi ki burada toprak vergisi hariç yıllık rahatça bin sterlin getiriyor, hatta durum çaresizleşince bunu bin iki yüze çıkarmayı bile önerdi; karşılık olarak bu düşük evlilikte ısrar etmeyi sürdürürse kaçınılmaz olarak yoksul kalacağını bildirdi. Eline tek geçenin kendi iki bin sterlini olacağını ve onu bir daha asla görmeyeceğini söyledi; ona en ufak bir yardım etmekten dahi öyle kaçınacaktı ki daha fazla kazanma ihtimali bulunan herhangi bir mesleğe başlarsa meslekte yükselmemesi için elinden geleni ardına koymayacaktı."

Marianne bu noktada bir öfke patlamasıyla ellerini birbirine çarpıp, "Yüce Tanrım! Böyle bir şey nasıl mümkün olur!" diye haykırdı.

"Haklı bir soru Marianne," diye yanıt verdi ağabeyi. "Böyle açıklamalar karşısında pes etmemek için epey dik başlı olmak gerekir. Hayret etmen çok doğal."

Marianne ters bir yanıt verecekti ki sözünü hatırlayıp kendini tuttu.

"Lakin," diye devam etti ağabeyi, "nefesimizi boşuna tükettik. Edward çok az konuştu ama söylediklerinde kararlıydı. Onu nişanı bozmaya hiçbir şey ikna edemezdi. Ne pahasına olursa olsun sözünde duracaktı."

"O zaman," diye feryat etti artık sessizliğini koruyamayan Bayan Jennings, açıksözlülük ve samimiyetle, "dürüstçe davranmış! Kusura bakmayın Bay Dashwood ama nişanını bozsaydı aşağılık bir adam olduğunu düşünürdüm. Bu mesele sizin gibi beni de ilgilendiriyor sayılır, Lucy Steele kuzenim ve bence dünyadaki en tatlı kızlardan biri, iyi bir kocayı da herkesten çok hak ediyor."

John Dashwood epey afallamıştı ama sakin mizaçlı biriydi, kolay kolay kışkırtılmazdı ve kimseyi rencide etmek istemezdi, hele de yüklü bir serveti olan birini. Bu yüzden hiç alınmadan şöyle yanıt verdi:

"Sizin hiçbir akrabanız hakkında katiyen kötü bir söz söylemem madam. Bayan Lucy Steele bence de hayatta en iyi şeyleri hak eden bir genç hanım ama biliyorsunuz ki bu durumda izdivaç imkânsız. Üstelik dayısının himayesindeki bir delikanlıyla, Bayan Ferrars gibi müthiş büyük bir servete sahip bir kadının oğluyla gizlice nişanlanması gerçekten olağanüstü bir durum. Kısacası, niyetim sizin yakınınız olan birinin davranışını yargılamak değil Bayan Jennings. Hepimiz Lucy Steele bahtiyar olsun istiyoruz; Bayan Ferrar'ın genel tutumu sadece bu şartlar altında çocuğuna düşkün her annenin takınacağı bir tavırdı. Ağırbaşlı ve cömert davrandı. Edward kendi kararını verdi ve korkarım ki yanlış bir karardı."

Marianne aynı korkulara sahip olduğunu belirtircesine iç çekti; kendisini mutlu edemeyecek bir kadın uğruna annesinin tehditlerine göğüs geren Edward'ın neler hissettiğini düşünen Elinor'ın da kalbi sızladı.

"Peki efendim," dedi Bayan Jennings, "mevzu nasıl sonuçlandı?"

"Ne yazık ki hanımefendi, son derece üzücü bir kopuşla: Annesi Edward'ı bir daha asla görmek istemiyor. Evden dün ayrıldı ama nereye gitti, hâlâ şehirde mi bilmiyorum çünkü tabii *biz* kimseye soramayız."

"Zavallı delikanlı! Peki şimdi ne yapacak?"

"Kim bilir hanımefendi! Ne hazin bir düşünce. Geleceğinde nasıl bir zenginlik vardı. İki bin sterlinin faizi – insan bununla nasıl geçinsin! Üstüne bir de kendi akılsızlığı olmasa üç ay içinde iki bin beş yüz alma ihtimalini de hesaba katınca (çünkü Bayan Morton'ın otuz bin sterlini var) bundan daha sefil bir durum hayal edemiyo-

rum. Hepimiz onun adına üzülmeliyiz, özellikle de ona yardımcı olabilecek gücümüz bulunmadığından."

"Zavallı delikanlı!" diye haykırdı Bayan Jennings. "Ona evimde kalacak bir yer ve yemek vermekten memnuniyet duyarım, eğer onu görürsem davet edeceğim. Artık kendi gücüyle pansiyonlarda ve hanlarda yaşaması hiç münasip değil."

Elinor içinden Edward'a karşı bu iyiliği için ona teşekkür ettiyse de biçimine gülümsemeden edemedi.

"Eğer o da kendini," dedi John Dashwood, "arkadaşlarının onu düşündüğü kadar düşünseydi belki de şimdi olması gerektiği gibi her şeye sahip olduğu bir konumda olurdu. Ama hal böyleyken ona yardımcı olmak için kimsenin elinden bir şey gelmez. Ayrıca aleyhine bir hazırlık daha yapılıyor ki bu belki de en kötüsü: Annesi son derece doğal bir ruh haliyle *o mülkü*, normal şartlar altında Edward'ın olabilecek olan mülkü, hemen Robert'a vermeyi kafaya koymuş. Bu sabah yanından ayrıldığımda avukatıyla bu meseleyi görüşüyordu."

"Ah!" dedi Bayan Jennings. "Bu da *onun* intikamı olsa gerek. Herkesin kendine özgü bir yolu var. Ama sanırım benimki, bir oğlum başıma dert açtı diye diğerine bağımsızlığını vermek olmazdı."

Marianne ayağa kalkıp odayı arşınladı.

"Bir adamın gururunu," diye devam etti John, "kendi sahip olabileceği mülkün kardeşine gittiğini görmekten daha çok inciten bir şey olabilir mi? Zavallı Edward! Ona gerçekten acıyorum."

John birkaç dakika daha benzer şekilde içini döktükten sonra ziyaretini bitirdi, kardeşlerine Fanny'nin ciddi bir rahatsızlık geçirme tehlikesi bulunduğuna gerçekten inanmadığını ve bu konuda fazla kaygılanmalarına gerek olmadığını tekrar tekrar söyleyip gitti; arkasında bıraktığı üç kadın yaşananlarla ilgili olarak, en azından Bayan

Ferrars'ın, Dashwood'ların ve Edward'ın tutumları açısından tamamen aynı kanaatteydi.

Ağabeyi odadan çıkar çıkmaz Marianne söz konusu adaletsizlik karşısında öfke patlaması yaşadı; onun coşkun hali Elinor'ın ihtiyatlı davranmasını imkânsızlaştırdığı, Bayan Jennings'in ihtiyatlı davranmasını da gereksizleştirdiği için hepsi birlikte aileyi hararetle eleştirmeye başladılar.

• • •

John Dashwood, Berkeley Sokağı'nı ziyaret edeli artık bir haftayı geçmişti; bu süre zarfında eşinin sağlığını bir kere sormak dışında rahatsızlığıyla ilgilenmedikleri için Elinor onu ziyaret etmesi gerektiğini hissetmeye başladı. Lakin bu sorumluluğu yerine getirmeye kendi hevesli olmadığı gibi dostları da onu bu konuda teşvik etmiyordu. Marianne şahsen gitmeyi katiyetle reddetmesi yetmezmiş gibi kardeşinin gidişini de engellemek için elinden geleni yapıyordu; Bayan Jennings'in arabası her zaman Elinor'ın emrine amadeydi ama kendisi Bayan Dashwood'dan hiç hazzetmediği için gerçeği keşfettikten sonraki halini görme merakı da Edward'ın tarafını tutarak onu rencide etme arzusu da karşısına çıkma isteksizliğini yenemiyordu. Netice itibarıyla kimsenin hiçbir şekilde içinden gelmeyen ziyareti Elinor tek başına yaparak sevmemek için diğerlerinden daha fazla sebebi olan kadınla baş başa kalma riskini almak durumunda kaldı.

Bayan Dashwood'un müsait olmadığı söylendi ama araba daha evden uzaklaşmadan tesadüfen kocası dışarı çıktı. Elinor'ı gördüğüne çok memnun olduğunu ifade edip tam da Berkeley Sokağı'na ziyarete gitmek üzere olduğunu belirtti ve Fanny'nin onu görmekten mutluluk duyacağı konusunda ısrar ederek Elinor'ı içeri davet etti.

Birlikte merdivenden salona çıktılar. İçerisi boştu.

"Fanny herhalde odasında," dedi ağabeyi. "Birazdan yanına giderim çünkü *seni* görmek istememesi için en ufak bir sebebi olmayacağına eminim. Bilakis. *Artık* böyle bir sebebi olamaz, ne de olsa seni ve Marianne'i çok severiz. Marianne neden gelmedi?" Elinor kardeşi için birtakım bahaneler uydurdu.

"Aslında seni yalnız gördüğüme sevindim," diye yanıt verdi ağabeyi, "çünkü seninle konuşacak şeylerim var. Albay Brandon'ın bölge kilisesindeki papazlık makamı – doğru olabilir mi? Gerçekten Edward'a mı verdi? Ben dün tesadüfen duydum, tam da sormak için sizlere geliyordum."

"Tamamen doğru. Albay Brandon, Delaford'ın papazlık makamını Edward'a verdi."

"Demek öyle! Bak sen, hayret bir şey! Aralarında hiçbir ilişki yok! Hiçbir bağ yok! Üstelik bugünlerde gelirleri de yüklü oluyor! Bunun değeri neydi?"

"Yılda iki yüz kadar."

"Pekâlâ, eski papazın yaşlı ve hasta olduğunu, orayı yakında bırakacağını göz önünde bulundurarak hareket etseydi bu değerde bir makamı başka bir papaza belki de bin dört yüz sterline satabilirdi. Peki meseleyi eski papazın ölümünden önce neden halletmedi? *Artık* satmak için çok geç olur tabii ama Albay Brandon kadar sağduyulu bir adam! Böyle basit, böyle doğal bir meselede nasıl böyle ihtiyatsızca davranabilmiş! Eh, ben hemen herkesin aslında özünde son derece tutarsız olduğuna inanırım. Ama şöyle bir düşününce, mesele gerçekte *şu* olabilir. Edward kiliseyi aslında sadece albayın papazlık makamını sattığı kişi görevi devralabilecek yaşa gelene dek devralacak. Evet evet, bak görürsün, aslı bu."

Lakin Elinor durumun katiyen böyle olmadığını söyledi; Albay Brandon'ın teklifini Edward'a iletme görevi

nin kendisine verildiğini, dolayısıyla şartları çok iyi bildiğini belirterek onu bu konudaki yetkisini kabul etmek mecburiyetinde bıraktı.

"Gerçekten hayret edilesi bir iş!" diye feryat etti Elinor'ın anlattıklarını duyunca. "Albayın bu hareketinin gerekçesi ne olabilir?"

"Çok basit: Bay Ferrars'a yardımcı olmak."

"Eh, eh, Albay Brandon ne olursa olsun Edward'ın çok şanslı bir adam olduğu su götürmez! Ama bu konudan Fanny'ye bahsetmeyin, onu gelişmelerden haberdar ettim, iyi de kaldırdı ama yine de fazla konuşulmasından hoşlanmayacaktır."

Elinor burada, Fanny'nin bu haberi kaldırmasının sebebinin, ağabeyinin kazandığı paranın kendisiyle çocuğunu yoksullaştırmayacağı gerçeği olduğunu söylememek için kendini zor tuttu.

"Bayan Ferrars'ın," diye ekledi John, sesini böyle önemli bir konuya yakışacak şekilde alçaltarak, "bu konuda henüz hiçbir bilgisi yok ve bence en iyisi bunu ondan olabildiğince uzun süre gizli tutmak. Ne de olsa evlilik gerçekleştiğinde her şeyi öğrenecek."

"Ama neden böyle bir önlem alma ihtiyacı duyuyorsunuz? Bayan Ferrars'ın oğlunun geçinecek kadar paraya sahip olmasına herhangi bir şekilde sevinmesi beklenemese de –*bu* kesinlikle söz konusu olamaz– bundan önceki davranışlarına bakıldığında olumlu olumsuz herhangi bir şey hissetmesi de beklenemez, öyle değil mi? Oğluyla tüm ilişkisini kesti, onu hayatından sonsuza dek çıkardı, söz geçirebildiği herkesin de onu benzer şekilde hayatlarından çıkarmasını sağladı. Kuşkusuz bütün bunlardan sonra oğlu yüzünden ne neşe ne üzüntü duyması beklenir; onun başına ne geldiğiyle hiçbir şekilde ilgileniyor olamaz. Bir evladın verdiği mutluluktan feragat ettikten sonra anneliğin kaygılarını hissedecek denli zayıf olamaz."

"Ah, Elinor!" dedi John. "Çok güzel mantık yürütüyorsun ama insan doğasına dair cehaletinin eksikliğini yansıtıyor. Edward'ın talihsiz evliliği gerçekleştiğinde inan bana annesi onu evlatlıktan hiç reddetmemişçesine yoğun duygulara kapılacak; bu yüzden bu üzücü olayın yaşanmasını hızlandıracak her türlü gelişme ondan olabildiğince gizlenmeli. Bayan Ferrars, Edward'ın oğlu olduğunu asla unutamaz."

"Beni şaşırtıyorsun, onu *şimdiye dek* unutmuş olacağını düşünürdüm."

"Fevkalade yanılıyorsun. Bayan Ferrars dünyadaki en sevgi dolu annelerden biri."

Elinor sessiz kaldı.

"*Şimdi*," dedi Bay Dashwood kısa bir duraksamadan sonra, "*Robert'ı* Bayan Morton'la evlendirmeyi düşünüyoruz."

Ağabeyinin ses tonundaki, konunun ne kadar önemli olduğunu hissettiren ciddi ve kararlı tınıya gülümseyen Elinor sakince şu yanıtı verdi:

"Anladığım kadarıyla hanımefendinin bu konuda bir tercih şansı yok."

"Tercih mi! Ne demek istiyorsun?"

"Sadece diyorum ki söylediklerini duyan ha Edward'la evlenmiş ha Robert'la, Bayan Morton için birmiş sanır."

"Elbette onun için herhangi bir fark olamaz; zira Robert artık her açıdan en büyük oğul sayılıyor; diğer konulara gelirsek, her iki adam da son derece hoş gençler, birini diğerinden daha üstün kılan bir özellikleri olduğunu sanmıyorum."

Elinor daha fazla bir şey söylemedi, John da bir süre sessiz kaldı. Sonunda düşüncelerini şöyle açıkladı.

"*Bir* konuda sevgili kardeşim," dedi Elinor'ın elini tutup ürkütücü bir fısıltıyla konuşarak, "sana güvence

verebilirim; *vereceğim de* çünkü bunun seni sevindireceğini biliyorum. Emin olmak için çok iyi gerekçelerim var ki... gerçekten de en güvenilir kaynaktan öğrendim, yoksa tekrarlamazdım, yoksa bu konuda herhangi bir şey söylemek çok yanlış olurdu... ama en güvenilir kaynaktan duydum ki... gerçi Bayan Ferrars'ın kendisinin bu konuda bir şey dediğini duymadım ama kızı *dedi* ve ondan öğrendim ki... Kısacası, daha önce belli bir... belli bir ilişkiye ne kadar itiraz edilmiş olursa olsun... anlıyorsun ya beni... Bayan Ferrars o ilişkiyi yeğlerdi ve *bu* evlilikten duyduğu üzüntünün yarısını bile duymazdı. Bayan Ferrars'ın durumu bu ışıkta değerlendirdiğini öğrenince fevkalade memnun oldum, biliyorsun bu hepimiz için son derece tatmin edici bir şey. 'Mukayese edilemez bile,' dedi, 'ikisi arasında daha az kötü olandı ve *şimdi* daha kötüsünden kaçınmak için seve seve razı gelirdi.' Ama tabii bu söz konusu bile olamaz... ne düşünmeli ne bahsetmeli... herhangi bir ilişkiden yani... hiçbir zaman olamaz... geçti gitti. Ama yine de seni ne kadar memnun edeceğini bildiğimden bunu söylemek istedim. Üzülmeme bir sebep olduğundan da değil tabii sevgili Elinor. Çok iyi durumda olduğun kuşkusuz, iyisin, hatta belki her şey düşünüldüğünde çok iyisin. Albay Brandon son zamanlarda size uğradı mı?"

ÂŞIKLARIN VEFASI[1]

Aslında konuşmaların hiçbirini duymayan Yüzbaşı Harville şimdi sandalyesinden kalkıp pencere kenarına geçti; onu izliyor gibi görünen ama sadece dalgınlıktan bakışlarıyla takip eden Anne, yavaş yavaş kendisini yanına çağırdığını fark etmeye başladı. Yüzbaşı Harville ona tebessüm etti, ufak bir baş hareketiyle adeta, "Yanıma gel, sana söyleyeceğim bir şey var," dedi ve aslında olmadığı kadar eski bir dostluğun hislerini yansıtan doğal, rahat tavırları bu daveti daha da cazip kıldı. Anne silkinip yanına gitti. Durduğu pencere salonun öteki ucunda, iki hanımefendinin oturduğu yerdeydi, Yüzbaşı Wentworth'ün masasından taraftı ama masaya çok da yakın sayılmazdı. Anne yanına vardığında Yüzbaşı Harville'in yüzü, mizacına daha uygun duran ciddi, düşünceli ifadeye geri büründü.[1]

"Bakın," dedi elindeki paketi açıp küçük bir minyatür resim göstererek. "Bunun kim olduğunu biliyor musunuz?"

"Tabii, Yüzbaşı Benwick."

"Evet; kimin için olduğunu da tahmin edebilirsiniz. Ama (tok bir ses tonuyla) onun için yapılmamıştı. Bayan Elliot, Lyme'da birlikte yürüyüşümüzü ve Benwick'e na-

1. Bu bölüm Jane Austen'ın *İkna* adlı romanından alınmıştır. (Y.N.)

sıl acıdığımızı hatırlıyor musunuz? O zaman nereden bilecektim ki... Ama neyse. Bu Cape'te çizilmişti. Cape' te akıllı, genç bir Alman sanatçıyla tanıştı ve zavallı kız kardeşime verdiği söz üzerine ona poz verdi; bunu kardeşim için eve getiriyordu. Oysa şimdi başka biri için güzelce çerçeveletmekle vazifelendirildim! Bu görev bana verildi! Ama başka kime verilebilirdi ki zaten? Onu hoş görebileceğimi umuyorum. Ama gerçekten de bu işi başkasına aktarmaktan pişmanlık duyduğumu söyleyemem. O üstlendi (Yüzbaşı Wentworth'e doğru bakarak), şu an bu konuyla ilgili yazıyor." Sonra dudakları titreyerek konuşmasını şu sözlerle bitirdi: "Zavallı Fanny! Fanny onu bu kadar çabuk unutmazdı!"

"Hayır," diye yanıt verdi Anne usul, şefkatli bir sesle. "Buna kolaylıkla inanırım."

"Doğasına ters gelirdi. Ona çok düşkündü."

"Gerçekten seven her kadının doğasına terstir bu."

Yüzbaşı Harville, "Cinsiyetiniz için böyle bir iddianız mı var?" dercesine tebessüm etti ve Anne de tebessüm ederek soruyu yanıtladı: "Evet. Biz gerçekten de sizi, sizin bizi unuttuğunuz kadar çabuk unutmuyoruz. Bu belki de erdemimiz değil ama kaderimiz. Elimizden başka türlü gelmiyor. Evde sessizlik içinde, kapalı hayat sürüyoruz ve hislerimiz bizi ele geçiriyor. Sizler bir şeylerle uğraşmak zorundasınız. Sizi hemen dünyaya geri döndürecek bir mesleğiniz, meşgaleniz, işiniz var hep ve sürekli bir şeyle meşgul olmak, sürekli değişikliğe maruz kalmak hisleri kısa sürede zayıflatıyor."

"Dünyanın erkeklere tüm bunları hızla sunduğu savınızı kabul etsek bile (ki kabul etmeyeceğimi belirtmek isterim) bu Benwick'in durumunda geçerli değil. O herhangi bir şeyle uğraşmak zorunda kalmadı. Aynı esnada barışın gelmesiyle evine döndü ve o günden bu yana bizimle, bizim küçük aile çevremizde yaşıyor."

"Doğru," dedi Anne. "Çok haklısınız, bunu unutmuşum; peki bu ne anlama geliyor Yüzbaşı Harville? Yaşadığı değişiklik dış etkenlerden kaynaklanmıyorsa içinden geliyor olmalı; Yüzbaşı Benwick'in durumunda etkili olan doğa, erkeğin doğası olmalı."

"Hayır, hayır, bu erkeğin doğası değil. Vefasız olup sevdiklerini ya da bir zamanlar sevmiş olduklarını unutmanın kadının değil de erkeğin doğası olduğunu kabul edemem. Ben tam aksine inanıyorum. Ben, bedensel ve zihinsel çerçevelerimiz arasında gerçek bir uyum olduğuna inanıyorum; bedenlerimiz güçlendikçe hislerimizin de güçlendiğine, hor kullanımları kaldırmaya, korkunç fırtınalara karşı durmaya alıştığına inanıyorum."

"Sizin hisleriniz bizimkinden güçlü olabilir," diye yanıt verdi Anne, "ama aynı uyum fikrinden devam edersek ben de bizim daha şefkatli olduğumuzu öne sürebilirim. Erkekler kadınlardan daha dirençli ama kadınlar daha uzun ömürlü; bu da tam olarak bağlılıklarının doğasına dair görüşümü açıklıyor. Hayır, aksi sizler için çok güç olurdu. Başa çıkmanız gereken yeterince zorluk, yokluk ve tehlike var. Daima uğraşıp didiniyorsunuz, her türlü riske ve sıkıntıya maruz kalıyorsunuz. Evinizden, ülkenizden, ailenizden, her şeyden uzak kalıyorsunuz. Ne zamanınız ne sağlığınız ne hayatınız size ait. Gerçekten de tüm bunlara bir de," (tereddütlü bir tonla), "kadınların hisleri eklenseydi haliniz vahim olurdu."

Yüzbaşı Harville, "Bu konuda asla hemfikir olamayacağız..." diye söze başlamıştı ki gelen hafif bir sesle dikkatleri odada Yüzbaşı Wentworth'ün durduğu ve o âna dek sessizliğe gömülmüş olan tarafa yöneldi. Sadece kalemi düşmüştü ama Anne onu beklediğinden daha yakında bulunca irkildi; kalemini, dikkatini onlara verdiği, onları dinlemeye çalıştığı için düşürdüğünden şüphelen-

miyor değildi ama yine de konuşmalarını duyabildiğini sanmıyordu.

"Mektup bitti mi?" diye sordu Yüzbaşı Harville.

"Az kaldı, birkaç satır daha eklemem gerek. Beş dakikaya biter."

"Benim acelem yok. Siz ne zaman hazır olursanız. Güvenli bir limana demir attım," (Anne'e gülümseyerek), "erzakım tamam ve hiçbir ihtiyacım yok. Denize çıkmak için acelem yok. Evet Bayan Elliot," (sesini alçaltarak), "dediğim gibi, bu konuda asla hemfikir olmayacağız. Herhalde hiçbir erkekle kadın hemfikir olamaz. Ama müsaadenizle bir gözlem yapabilirsem, tüm tarih sizin aleyhinizde, nesir ve şiir halindeki tüm hikâyeler. Benwick'inki gibi bir hafızam olsaydı size şu anda tartışmada benim tarafımı savunan elli tane alıntı yapabilirdim, ayrıca hayatımda kadınların vefasızlığından bahsetmeyen tek bir kitap bile açtığımı sanmıyorum. Şarkılar ve deyimler, hepsi de kadınların hercailiğini anlatıyor. Ama belki de diyeceksiniz ki, bunların hepsini erkekler yazdı."

"Evet, belki de öyle diyeceğim. Evet, evet, lütfen, kitaplardan örnekler vermeyelim. Erkeklerin bugüne dek kendi hikâyelerini anlatma konusunda kadınlara göre müthiş üstünlükleri oldu. Bizden çok daha fazla eğitim görüyorlar, kalem hep onların elinde. Kitapların herhangi bir şey kanıtlamasına müsaade edemem."

"Peki o zaman neyi nasıl kanıtlayacağız?"

"Asla kanıtlayamayacağız. Böyle bir noktada bir şey kanıtlamayı bekleyemeyiz. Bu, kanıt kabul etmeyen bir fikir ayrılığı. İkimiz de muhtemelen kendi cinsiyetimize karşı hafif bir önyargıyla yola çıkıyoruz, üstüne kendi çevremizde bu önyargıyı pekiştirecek çeşit çeşit örnekler ekleniyor; bu örneklerin birçoğu (belki de bizi en çok etkileyen olaylar) tam da birinin sırrını açmadan ya da bir şekilde söylenmemesi gerekeni söylemeden açıklanamayacak türden olabilir."

"Ah!" dedi Yüzbaşı Harville, yoğun hislere kapıldığını belli eden bir tonla. "Ama size bir adamın karısıyla çocuklarına son kez baktığında, onları yolcu ettiği gemiyi gözden uzaklaşana dek izlediğinde, sonra dönüp, 'Tanrı bilir bir daha hiç görüşecek miyiz!' dediğinde nasıl ıstırap çektiğini bir anlatabilsem. Sonra, size onları tekrar gördüğünde ruhunun nasıl aydınlandığını bir anlatabilsem; evden belki de on iki ay uzak kaldıktan sonra yine başka bir limana yanaşmaya mecbur olunca onları oraya ne kadar sürede getirtebileceğini hesaplamaya başlayışını, kendini kandırmaya çalışıyormuş gibi davranıp, 'Buraya şu güne kadar varamazlar,' deyişini ama bir yandan on iki saat daha erken gelmelerini ümit edişini, nihayet geldiklerini görüşünü, üstelik Tanrı onlara kanat bahşetmiş gibi saatlerce erken geldiklerini! Size tüm bunları anlatabilsem; bir erkeğin, varlığının bu hazineleri uğruna dayanabileceği ve yapabileceği, yapmaktan gurur duyacağı her şeyi bir anlatabilsem! Tabii sadece kalbi olan erkeklerden söz ediyorum!" dedi kendi hislerinin altını çizerek.

"Ah!" diye feryat etti Anne hevesle. "Umarım sizin ve sizin gibilerin hislerine haksızlık etmiyorumdur. Tanrı korusun, herhangi birinin sıcak ve vefalı hislerini hafife almak en son isteyeceğim şey. Birine gerçekten bağlanmanın, vefanın anlamını sadece kadınların bildiğini öne sürmeye kalkarsam her türlü hor görüyü hak ederim. Hayır, erkeklerin de evlilik hayatlarında her türlü büyük ve güzel şeyi yapma becerisi bulunduğuna inanıyorum. Erkeklerin de her türlü önemli uğraşta, evle ilgili sabır gerektiren her işte kadına eşit olduğuna inanıyorum, sadece... bu ifadeyi kullanmamı mazur görürseniz, sadece bir amacınız olduğu sürece. Demek istediğim, sevdiğiniz kadın yaşadığı ve sizin için yaşadığı sürece. Kendi cinsiyetimde bulunduğunu iddia edebileceğim tek ayrıcalık (pek imrenilecek bir ayrıcalık değil, sizde de olmadığı

için üzülmenize gerek yok) daha uzun süre sevme, hayat ya da ümit sona erdikten sonra da sevme özelliği."

Yüreği öyle kabarmıştı, nefesi öyle kesilmişti ki konuşmaya devam edemedi.

"Çok saf bir ruhunuz var," diye haykırdı Yüzbaşı Harville, elini şefkatle Anne'in koluna koyarak. "Sizinle tartışmak nafile. Oysa Benwick'i düşündüğümde ne diyeceğimi şaşırıyorum."

Diğerleri dikkatlerini dağıttı. Bayan Croft ayrılmaktaydı.

"Evet Frederick, galiba ayrılıyoruz," dedi. "Ben eve gidiyorum, seninse arkadaşınla planların var. Belki bu akşam partinde tekrar bir araya gelme mutluluğunu yaşarız." (Anne'e dönerek.) "Ablanızın davetini dün aldık, ben görmedim ama anladığım kadarıyla Frederick'e de davetiye vermiş; sen de bizim gibi müsaitsin değil mi Frederick?"

Yüzbaşı Wentworth büyük bir telaşla bir mektubu katlamakta meşgul olduğundan açıklayıcı bir yanıt ya veremedi ya da vermek istemedi.

"Evet," dedi. "Haklısınız, burada ayrılıyoruz ama Harville'le ben kısa sürede arkanızdan geleceğiz, tabii sen de hazırsan Harville, ben birazdan hazır olacağım. Hemen gitmek istediğini biliyorum. Birazdan emrine amade olacağım."

Bayan Croft yanlarından ayrıldı, zarfını büyük bir hızla kapatan Yüzbaşı Wentworth de gerçekten hemen hazırdı; hatta rahatsız olmuş bir havayla, oradan ayrılmak için sabırsızlandığını gösteren bir tavırla acele etmişti. Anne bu durumu nasıl yorumlayacağını bilemiyordu. Yüzbaşı Harville ona içten bir edayla, "Hoşça kalın, Tanrı sizi korusun," demişti ama Yüzbaşı Wentworth ne tek bir kelime etmiş ne yüzüne bakmıştı. Odadan ona bakmadan çıkıp gitmişti!

Lakin ancak onun yazı yazdığı masaya yaklaşma fırsatı bulmuştu ki geri dönen ayak sesleri duyuldu ve kapı açıldı; gelen oydu. Özür dileyerek eldivenini unuttuğunu söyledi, hızla odayı geçip yazı masasına yaklaştı, sırtı Bayan Musgrove'a dönük durarak dağınık kâğıtların arasından bir mektup çıkardı, yalvarırcasına ışıldayan bakışlarını bir an Anne'e dikerek mektubu önüne koydu, hızla eldivenini aldı ve Bayan Musgrove içeri girdiğini neredeyse fark etmeden tekrar odadan çıktı – her şey bir anda olmuştu!

O bir ânın Anne'in içinde nasıl fırtınalar kopardığı kelimelere dökmek çok güç. Üstündeki ad, "Bayan A. E." yazısı zor okunan mektup, belli ki telaşla katladığı mektuptu. Herkes sadece Yüzbaşı Benwick'e yazdığını düşünürken ona da yazmıştı! Mektubun içeriği hayatının yönünü belirleyecekti! Her şey mümkündü, bu belirsizlik dışında her şeyle yüzleşmeye hazırdı. Bayan Musgrove masasında kendi işleriyle uğraşıyordu, bunların kendisine zaman tanıyacağına güvenmek zorundaydı; az önce onun oturduğu sandalyeye gömülerek, tam da onun mektubu yazmak için eğildiği noktaya eğilerek aşağıdaki kelimeleri bir çırpıda okudu:

> Sizi daha fazla sessizce dinleyemeyeceğim. Sizinle elimden gelen tek yolla konuşmak zorundayım. Yüreğimi dağlıyorsunuz. Bir yanım acılar içinde bir yanım ümit dolu. Bana geç kalmadığımı, böylesine narin hislerin sonsuza dek yok olmadığını söyleyin. Size kendimi tekrar sunuyorum; kalbim şimdi her zamankinden de çok, sekiz buçuk yıl önce onu neredeyse kırdığınız ankinden de çok sizin. Sakın ola erkeğin kadından daha çabuk unuttuğunu, erkeğin sevgisinin daha çabuk söndüğünü söylemeyin. Sizden başka kimseyi sevmedim. Size haksızlık etmiş olabilirim, zayıf ve kindardım ama asla vefa-

sız olmadım. Bath'a sadece sizin için geldim. Sadece sizi düşünüyor, sizin için plan yapıyorum. Bunu görmediniz mi? Dileklerimi anlamamış olabilir misiniz? Hislerinizi kestirebilseydim, sizin benimkilerini anladığınızı tahmin ettiğim gibi anlayabilseydim bu on gün bile beklemezdim. Bu mektubu yazarken bile zorlanıyorum. Her saniye beni kahreden bir şey duyuyorum. Sesinizi alçaltıyorsunuz ama ben sizin sesinizde başkalarının duymayacağı tınıları algılayabiliyorum. Ah, iyi yürekli, kusursuz yaratık! Bize gerçekten de hakkımızı veriyorsunuz. Erkeklerin de birine gerçekten bağlanabileceğine, vefalı olabileceğine inanıyorsunuz. Bunun bende en ateşli, en kalıcı bir şekilde geçerli olduğuna inanın.

F.W.

Şimdi kaderimi bilmeden gitmek zorundayım ama en kısa zamanda buraya döneceğim ya da grubunuzu takip edeceğim. Babanızın evine bu akşam adım atacak mıyım, yoksa sonsuza dek atmayacak mıyım, buna sizden gelecek bir kelime ya da bakış karar verecek.

Böyle bir mektubun ardından Anne'in kendini toparlaması zaman alacaktı. Yarım saat kendi düşünceleriyle baş başa kalsa sakinleşebilirdi ama şimdi rahatsız edilmeden hepi topu on dakika geçmişti ve içinde bulunduğu durumun gerginliği düşünüldüğünde bu sükûnet sağlaması için yetersizdi. Bilakis her an yeniden heyecanlanıyordu. Dayanılmaz bir mutluluk içindeydi. Daha hislerinin ilk evresini aşamadan Charles, Mary ve Henrietta hep birlikte içeri girdiler.

Kesinlikle kendi gibi görünme mecburiyetiyle o an hemen zorlanmaya başladı ama bir noktadan sonra daha fazla dayanamadı. Konuşulanların tek kelimesini bile anlayamamaya başladı ve kendini rahatsız hissettiği bahanesiyle müsaade istemek zorunda kaldı. O zaman ne

kadar hasta göründüğünü fark ettiler; şok olmuş, endişelenmişlerdi, onsuz şuradan şuraya gitmeyeceklerini söylediler. Bu korkunç bir durumdu! Bir gitseler, onu odanın sessizliğinde tek başına bıraksalar iyileşecekti; ama hepsinin başında durması, başında beklemesi dikkatini dağıtıyordu; çaresizlik içinde eve döneceğini söyledi.

"Ah, tabii hayatım," diye haykırdı Bayan Musgrove. "Hemen eve git de dinlen ki akşama kendini iyi hissedesin. Keşke Sarah burada olsaydı da sana baksaydı, ben hiç iyi bir hemşire değilimdir. Charles, zili çal da bir tahtırevan çağırt. Anne yürümemeli."

Ama tahtırevan katiyen olmazdı. En kötüsü tahtırevandı! Şehirdeki sessiz, yalnız yürüyüşü esnasında Yüzbaşı Wentworth'e iki kelam edememe ihtimali (zira onunla karşılaşacağına neredeyse emindi) katlanılamazdı. Tahtırevan teklifine şiddetle karşı çıktı; aklına tek bir hastalık türü gelen Bayan Musgrove, hafif kaygıyla da olsa Anne'in düşmediğine, yakın bir zamanda kayıp kafasını çarpmadığına emin olunca, hiçbir şekilde düşmediğine tamamıyla ikna olunca ona neşeyle veda etti ve akşam kendini daha iyi hissedeceğine şüphesi kalmadı.

Tedbiri hiçbir şekilde elden bırakmak istemeyen Anne kendini zorlayarak şöyle dedi:

"Korkarım ki bir yanlış anlaşılma olmuş hanımefendi. Lütfen diğer beyefendilere bu akşam sizin tüm grubunuzu görmeyi beklediğimizi söyleyin. Bir yanlışlık olmuş, özellikle Yüzbaşı Harville ile Yüzbaşı Wentworth'e ikisini de görmek istediğimizi iletmenizi rica ediyorum."

"Ah! Tatlım, yanlış anlaşılma yok, güven bana. Yüzbaşı Harville mutlaka gelmeyi düşünüyor."

"Öyle mi dersiniz? Ama bu kafama takıldı, yanlış anladılarsa öyle üzülürüm ki! Onları tekrar gördüğünüzde söyleyeceğinize söz verir misiniz? Eminim ikisini de bu sabah tekrar görürsünüz. Ne olur söz verin."

"Tabii, istiyorsanız söz veririm. Charles, Yüzbaşı Harville'le karşılaşırsan Bayan Anne'in mesajını iletmeyi unutma. Ama gerçekten tatlım, bu kadar huzursuzlanmana gerek yok. Yüzbaşı Harville bu akşamını dolu sayıyor, inan bana; eminim Yüzbaşı Wentworth de aynı şekilde."

Anne'in elinden daha fazla bir şey gelmiyordu ama yüreği, mutluluğuna gölge düşürecek bir aksilik yaşanacak korkusuyla doluydu. Ama bu her halükârda uzun süremezdi. Camden Place'e gelmese bile ona Yüzbaşı Harville aracılığıyla niyetini belli eden bir not gönderebilirdi.

Ufak bir aksilik daha yaşandı. Charles onun adına endişe ettiği için tüm iyi niyetiyle ona eve kadar eşlik etmek istedi ve bu fikrinden hiçbir şekilde döndürülemedi. Bu kadarı da artık zalimceydi! Ama Anne nankörlük yapamazdı, ona yardımcı olmak adına silah dükkânındaki randevusundan vazgeçiyordu; böylece, görünürde sadece şükran duygularıyla, onunla birlikte yola çıktı.

Union Sokağı'na varmışlardı ki arkalarından gelen hızlı adımlar, tanıdık gelen bir ses ona Yüzbaşı Wentworth'ü görmeden iki dakika önce kendini hazırlama şansı tanıdı. Yüzbaşı onlara yetişti ama yanlarına katılmalı mı yoksa geçip gitmeli mi kararsız kalmış gibi görünerek hiçbir şey demeden sadece baktı. Anne kendinde bu bakışa sıcak bir ifadeyle karşılık verme gücü bulabildi. Solgun yanaklar şimdi kızardı ve tereddütlü hareketler kararlı bir hal aldı. Yüzbaşı yanında yürümeye başladı. Aklına aniden bir fikir gelen Charles konuştu:

"Yüzbaşı Wentworth, ne yöne gidiyorsunuz? Sadece Gay Sokağı'na kadar mı yoksa daha ileriye mi?"

"Bilemiyorum," diye yanıt verdi şaşıran Yüzbaşı Wentworth.

"Belmont'a kadar çıkacak mısınız? Camden Place'in yakınlarına gidiyor musunuz? Eğer öyleyse sizden yerinii

alıp Anne'i babasının kapısına kadar götürmenizi gönül rahatlığıyla rica edeceğim. Bu sabah biraz rahatsız hissediyor, onca yolu tek başına gitmemeli. Benim de çarşıda şu adamla görüşmem gerekiyor. Bana, göndermek üzere olduğu harikulade bir tabancayı gösterme sözü verdi, görebilmem için mümkün olan son âna kadar paketlemeyeceğini söyledi; eğer şimdi dönmezsem asla yetişemem. Anlattığına göre benim, sizin Winthrop taraflarında kullandığınız iki numaralı çifteme çok benziyor."

Bu rica herhangi bir şekilde reddedilemezdi. Bu sadece, tebessümleri bastırarak, içten içe mutluluktan havalara uçarken dışarıya makul bir heves, nazikçe bir rıza göstererek kabul edilebilirdi. Bir dakika geçmemişti ki Charles tekrar Union Sokağı'nın sonuna varmıştı ve ikili birlikte ilerliyordu; kısa sürede birkaç kelime edip nispeten sessiz ve ıssız olan çakıltaşlı patikaya yönelmeye karar verdiler; burada konuşabilecek olmaları birlikte geçirecekleri saati gerçekten de bir lütfa dönüştürecek ve gelecekte hayatlarının en mutlu anları sayacakları hatıranın gücüyle ölümsüzleştirecekti. Burada eski hislerini ve birbirlerine verdikleri sözleri tekrarladılar; bir zamanlar her şeyi güvenceye almış gibi görünen bu ifadeleri uzun, uzun yıllar süren bir ayrılık ve yabancılaşma izlemişti. Burada bir kez daha geçmişe döndüler; bu tekrar buluşmada belki de duygularını birbirlerine ilk açtıkları güne kıyasla daha yoğun bir mutluluk yaşıyorlardı; birbirlerinin mizacını, gerçeğini, bağını bildikleri için daha şefkat dolu, daha tecrübeli, daha kararlılardı; harekete geçmeye daha hazırlardı ve hareket geçmek daha da çok haklarıydı. İşte burada, alçak yokuşu yavaş yavaş tırmanırken, etraflarındaki diğer insanlara aldırış etmezken, gözleri ne aylak aylak gezinen siyasetçileri ne telaşla yürüyen kahyaları ne nazlı kızları ne dadılarla çocukları görürken kendilerini geçmişten konuşup düşüncelerini

itiraf etmeye, özellikle de içinde bulundukları ânın hemen öncesinde yaşananları, o sonsuz ilgi uyandıran ve son derece acı olayları açıklamaya kaptırabildiler. Geçen hafta yaşanan bütün iniş ve çıkışların üstünden geçildi, dünle bugünün ise sonu gelmedi.

Anne onunla ilgili düşüncelerinde yanılmamıştı. Onu geri tutan ağırlık, şüphe, ıstırap Bay Elliot'ı kıskanması olmuştu. Bath'ta karşılaştıkları anda başlamıştı bu kıskançlık ve kısa bir süre yok olduktan sonra geri dönüp konseri mahvetmişti; son yirmi dört saatte söylediği ve yaptığı ya da söylemediği ve yapmadığı her şeyde bu kıskançlığın izi vardı. Anne'in bakışlarının, sözlerinin ya da hareketlerinin ara sıra doğurduğu ümitlerle yavaş yavaş sönmeye başlamıştı kıskançlık; en nihayetinde de Yüzbaşı Harville'le konuşurken ifade ettiği düşünceler ve sesinin tonuyla tamamen yok olmuştu; bu sözlerinin dayanılmaz hükmü altında eline kâğıdı alıp tüm hislerini yazıya dökmüştü.

O anda yazdıklarından geri alacağı ya da değiştireceği tek bir şey yoktu. Ondan başka kimseyi sevmediği konusunda ısrarcıydı. Yerine asla bir başkası geçmemişti. Hatta bir başkasını onun eşiti olarak görememişti bile. Bu kadarını kabul etmek zorundaydı – bilinçsizce, yoo, istemsizce vefalı davranmıştı, aslında onu unutmak istemiş ve unuttuğuna inanmıştı. Aslında öfkeliyken kendini kayıtsız sanmıştı ve onun erdemlerine haksızlık etmişti çünkü bu erdemler yüzünden ıstırap çekiyordu. Artık karakterini kusursuzluk timsali görüyordu, metanetle nezaketin en güzel karışımını içeriyordu; ama kabul etmek zorundaydı ki ona hakkını vermeyi ancak Uppercross'ta öğrenmişti ve kendini ancak Lyme'da anlamaya başlamıştı.

Lyme'da birkaç farklı ders çıkarmıştı. Bay Elliot'ın geçici beğenisi onu sonunda dürtmüştü ve Cobb'da ve

Yüzbaşı Harville'lerde yaşanan sahneler Anne'in üstünlüğünü kanıtlamıştı.

Louisa Musgrove'la arasında bir bağ kurma çabalarıyla ilgili olarak (incinmiş bir gururun çabaları) bunun her zaman imkânsız olduğunu bildiğini söyledi, Louisa'ya hiçbir zaman ilgi duymamıştı, duyamazdı da; ama o güne dek, o günü takiben hislerinin üstüne düşünme fırsatı yakalayana dek ne Anne'in zihninin ne Anne'in zihninin olağanüstü mükemmeliyetini görebilmişti –onunkiyle mukayese edince Louisa'nın zihni nasıl da kifayetsiz kalıyordu– ne de bu zihnin kendisininkini kıyas götürmez bir şekilde esir aldığını anlayabilmişti. Orada, istikrarlı bir şekilde ilkeli davranmakla inatçı bir şekilde kendi bildiğini okumak arasındaki, pervasızlığın cüretkârlığıyla ne istediğini bilen bir zihnin kararlılığı arasındaki farkı ayırt etmeyi öğrenmişti. Orada, kaybettiği kadını nazarında yüceltecek her şeyi görmüş ve karşılaştığında onu tekrar kazanmaya çalışmasına engel olan kinin getirdiği gurura, aptallığa, deliliğe lanet okumaya başlamıştı.

O noktadan sonra cezası iyice ağırlaşmıştı. Louisa'nın kazasını izleyen günlerdeki dehşet ve pişmanlık duygularından tam kurtulmuştu, tam kendini tekrar canlı hissetmeye başlamıştı ki canlı olsa da özgür olmadığını anlamaya başlamıştı.

"Gördüm ki," dedi, "Harville beni nişanlı sayıyor! Harville de karısı da ilişkimizden en ufak bir şüphe duymuyor. Afallamış, şok olmuştum. Aslında buna hemen itiraz edebilirdim ama sonra başkalarının da, Louisa'nın ailesinin de, hatta belki kendisinin de böyle düşünüyor olabileceği aklıma gelince hayatım benim kontrolümden çıktı. Beni istiyorsa ahlaken onun sayılırdım. İhtiyatsız davranmıştım. Bu konuyu daha önce hiç enine boyuna tartmamıştım. Aşırı yakınlaşmanın birçok açıdan kötü sonuçlanma tehlikesi bulunduğunu düşünmemiştim,

kendimi iki kızdan birine bağlayabilir miyim diye denemeye bile hakkım olmadığını düşünmemiştim, başka hiçbir kötü etkisi olmasa bile tatsız söylentilere yol açma riskini unutmamalıydım. Çok hatalı davranmıştım ve sonuçlarına katlanmak zorundaydım."

Kısacası kendini bir başkasına bağladığını çok geç fark etmişti; tam da Louisa'yı hiç sevmediğine tamamen ikna olduğu anda, şayet Louisa'nın hisleri Harville'lerin düşündüğü gibiyse kendini ona bağlı görmek durumunda kalmıştı. Böylece Lyme'dan ayrılıp bütünüyle iyileşmesini başka bir yerde beklemeye karar vermişti. Kendisine duyulma ihtimali olan her türlü duyguyu, kendisi hakkında yapılma ihtimali olan her türlü varsayımı adil yollarla zayıflatmak istediğinden kardeşine gitmişti, bir süre sonra Kelynch'e dönüp duruma göre davranmayı planlıyordu.

"Edward'la altı hafta kaldım," dedi. "Onun mutlu olduğunu gördüm. Hayatta başka ne isteyebilirdim? Başka hiçbir şeyi hak etmiyordum. Seni özellikle sordu, hatta görünümünün değişip değişmediğini bile sordu; benim nazarımda asla değişmeyeceğini tahmin edemezdi."

Anne gülümseyip bu lafı duymazdan geldi. Serzenişte bulunamayacak kadar hoş bir gaftı. Yirmi sekizindeki bir kadının gençliğinin albenisini yitirmediğini duyması zaten güzeldir; ama böyle bir beğeninin değeri, sarf edilen eski kelimelerle kıyaslandığında Anne için tarif edilemeyecek denli artıyordu ve bunun, kendisine duyduğu sıcak bağların tekrar alevlenmesinin sebebi değil, sonucu olduğunu hissediyordu.

Shropshire'da kalmış, gururunun yol açtığı körlüğe ve yaptığı hesapların yol açtığı yanlışlara yanmıştı, ta ki Louisa'nın Benwick'le nişanlandığına dair şaşırtıcı ve mutluluk verici haberi alıp Louisa'yla bağından kurtulana dek.

"Böylece," dedi, "en kötü günlerim bitti; zira şimdi en azından mutlu olmaya çalışabilir, bu uğurda gayret sarf edebilir, bir şeyler yapabilirdim. O kadar uzun bir süre boyunca hareketsiz beklemek, üstelik sadece en kötüyü beklemek çok korkunçtu. İlk beş dakikada, 'Çarşamba Bath'ta olacağım,' dedim ve çarşamba Bath'taydım. Gelmeme değeceğini düşünmem çok mu yanlıştı? Bir nebze ümitle gelmem? Bekârdın. Benim gibi senin de geçmişteki hisleri koruyor olman mümkündü; hem beni yüreklendirecek bir durum da vardı. Başkaları tarafından sevileceğinden, başkalarının peşinden koşacağından hiç şüphe duymamıştım ama en azından bir adamı reddettiğini kesin olarak biliyordum, üstelik benden daha üstün bir adamdı ve elimde olmadan şunu tekrarlıyordum: Bunu benim için mi yapmıştı?"

Milsom Sokağı'ndaki ilk karşılaşmaları hakkında söylenecek çok şey vardı ama konser hakkında daha da çok. O akşam dolu dolu anlardan oluşuyor gibiydi. Anne'in onunla konuşmak için sekizgen salonda öne çıkışı, Bay Elliot'ın gelip Anne'i uzaklaştırdığı an ve umutların tekrar alevlendiği ya da umutsuzluğun arttığı bir-iki başka ânın hevesle üstüne duruldu.

"Seni," diye feryat etti, "hiçbir şekilde benim iyiliğimi istemeyenlerin arasında görmek, kuzenini senin yanında görmek, gülümseyerek sohbet ettiğinizi, birlikteliğinizin nasıl son derece mümkün ve uygun olduğunu hissetmek! Senin üstünde nüfuzu olma ihtimali bulunan herkesin bunu özellikle istediğini bilmek! Sen gönülsüz ya da kayıtsız olsan bile onun hislerinin diğerleri tarafından nasıl güçlü bir şekilde destekleneceğini bilmek! Kendimi budala durumuna düşürmeme yetmez miydi bunlar? Olan biteni acı çekmeden nasıl izleyebilirdim? Tam arkanda oturan arkadaşını görmek, eskiden yaşananları, senin üstündeki etkisini, bir zamanlar iknayla üstünde

bıraktığı sarsılmaz, kalıcı etkiyi hatırlamak – tüm bunlar benim aleyhime değil miydi?"

"Ayırt etmen gerekirdi," diye yanıt verdi Anne. "Benden şimdi şüphe etmemeliydin; durum böyle farklıyken, yaşım bu kadar ilerlemişken. Bir zamanlar ikna edilmeye izin vererek hata yaptıysam unutma ki risk almaya değil, güvende kalmaya ikna edilmiştim. Ben vazifelerime boyun eğdiğimi sanıyordum; ama burada vazifelik bir durum söz konusu değildi. Bana karşı kayıtsız bir adamla evlenirsem büyük riskler almış, tüm vazifelerimi göz ardı etmiş olurdum."

"Belki de böyle mantık yürütmeliydim," diye yanıt verdi. "Ama yapamadım. Mizacınla ilgili yeni öğrendiklerimden yararlanamadım. Uygulamaya koyamadım: Yıllardır beni ezen o eski hislerin altına gömülerek boğuldular, yok oldular. Seni sadece pes eden, benden vazgeçen, benden başka herkesin görüşünden etkilenen kişi olarak görebiliyordum. Seni bizzat o korkunç yıl, hareketlerini yönlendiren kişiyle gördüm. Üstünde daha az etkisi olduğunu düşünmem için hiçbir sebep yoktu. Hatta alışkanlığın gücünü de hesaba katmak gerekiyordu."

"Benim sana karşı tavırlarımın," dedi Anne, "seni bu düşüncelerin çoğundan ya da tamamından kurtarmasını beklerdim."

"Yoo, yoo! Tam da başka bir adamla nişanlı olmaktan ileri gelecek rahatlıkta davranıyordun. Yanından ayrılırken buna yürekten inanıyordum; yine de seni tekrar görmeyi kafaya koymuştum. Sabahleyin moralim biraz yerine geldi ve burada kalmak için hâlâ bir sebebim olduğunu hissettim."

Anne sonunda eve döndüğünde evdeki herhangi birinin hayal edebileceğinden çok daha mutluydu. Sabah yaşanan tüm şaşkınlıklar, tüm gerilimler ve geri kalan tüm acı anlar bu konuşmayla dağılmıştı ve eve tekrar

girerken öyle mutluydu ki bu mutluluğun devam etmesinin imkânsız olduğunu dair anlık bir korkuyla bir dayanak bulma ihtiyacı hissetti. Böyle gergin bir mutluluğun tehlikelerinden arınmak için en iyi yol, bir süreliğine ciddiyetle ve şükranla tefekküre dalmaktı; böylece Anne odasına gitti ve mutlu olduğu için daha sağlam, daha korkusuzca minnet duymaya başladı.

Akşam oldu, salonlar ışıklandırıldı, dostlar toplandı. Bu sadece bir iskambil partisiydi, sık sık görüşenlerle ilk defa tanışanların karışımından oluşuyordu, sıradan bir partiydi, samimi olamayacak kadar kalabalık ama yenilik içeremeyecek kadar küçüktü, yine de hiçbir gece Anne'e bu kadar kısa gelmemişti. Hassasiyet ve mutluluk içinde tatlılıkla ışıldıyor, beklemediği ve istemediği kadar beğeniliyor, etrafındaki herkese neşeli, sabırlı davranıyordu. Bay Elliot da oradaydı; ondan uzak durdu ama ona acıyordu. Wallis'ler; onları anlayınca elinde olmadan güldü. Leydi Dalrymple ve Bayan Carteret; yakında zararsız kuzenleri olacaktı. Bayan Clay'i hiç umursamadı ve babasıyla ablasının tavırları yüzünü hiç kızartmadı. Musgrove'larla son derece rahat bir şekilde hoş sohbetler etti; Yüzbaşı Harville'le kardeşiymiş gibi sevecen bir şekilde konuştu; Leydi Russell'ın sohbet çabalarını harikulade bir farkındalıkla kısa kesti; Amiral ve Bayan Croft'a yine aynı farkındalıkla gizlemeye çalıştığı özel bir samimiyet ve içten bir ilgi gösterdi; Yüzbaşı Wentworth'le ise kısa da olsa sık sık konuştu, hep daha fazlasının ümidiyle ve orada olduğunun bilinciyle!

Bu ufak karşılaşmaların birinde, ikisi de sera bitkilerini takdir ediyormuş gibi görünürken Anne şöyle dedi:

"Geçmişi düşünüyor, doğru ve yanlışları adil bir şekilde tartmaya çalışıyorum, yani kendi hareketlerim açısından; doğruyu yaptığıma inanmak zorundayım; sonucunda ne kadar acı çekmiş olursam olayım, zaman için-

de şimdikinden daha çok seveceğiniz arkadaşımın yönlendirmesine kapılmış olmakta son derece haklıydım. O benim için bir anne gibiydi. Lütfen beni yanlış anlama. Bana verdiği nasihat hatalıydı, bunu kabul ediyorum. Belki de nasihatin iyi mi kötü mü olduğunu sadece geleceğin belirleyeceği durumlardan biriydi; bana gelince, buna az da olsa benzeyen hiçbir durumda böyle bir nasihat vermem. Ama demek istediğim, ona boyun eğmekte haklıydım; aksi takdirde beraberliğimizi sürdürmek bana nişanı atmaktan daha da çok acı verecekti çünkü vicdanım sızlayacaktı. Oysa şimdi kendime kızacak bir sebebim yok, tabii insanın doğası kendine kızmamasına ne kadar imkân tanırsa; ayrıca yanılmıyorsam güçlü bir görev bilinci bir kadının çeyizinde olması istenen parçalardandır."

Yüzbaşı Wentworth, Anne'e baktı, sonra Leydi Russell'a baktı, sonra tekrar Anne'e döndü ve soğukkanlı bir şekilde düşünüp taşınmış gibi yanıt verdi:

"Henüz değil. Ama zaman içinde belki affedebilirim. Onunla aramızın kısa sürede düzeleceğine eminim. Ama ben de geçmişi düşünüyordum ve aklıma bir soru takıldı, acaba bana o hanımefendiden de daha düşmanca davranan bir kişi yok muydu? Kendim. Lütfen söyle, 1808'de, cebimde birkaç bin sterlinle, Lakonia gemisinde görevlendirilerek İngiltere'ye döndüğümde, o zaman sana yazsaydım mektubuma yanıt verir miydin? Yani kısaca nişanı o zaman yeniler miydin?"

Anne'in tek yanıtı, "Yeniler miydim ha!" oldu ama vurgusu ne demek istediğini anlatmaya yetti.

"Yüce Tanrım!" diye feryat etti Yüzbaşı Wentworth. "Yenilerdin! Bunu düşünmedim ya da istemedim değil; diğer tüm başarılarımın tacı olurdu bu. Ama gururluydum, tekrar soramayacak kadar gururluydum. Seni anlamıyordum. Gözlerimi kapatmıştım, seni anlamamaya,

senin hakkını vermemeye kararlıydım. İşte bu gerçek beni, başka herkesi kendimden önce affetmeye itmeli. Altı yıllık ayrılığı ve ıstırabı çekmeyebilirdik. Bu benim için yeni tür bir acı. Hayatta tadını çıkardığım her nimeti kazandığıma inanma tatminini yaşamaya alışığım. Onur verici zahmetlere katlanmaktan ve hak edilmiş ödüllerin tadını çıkarmaktan gurur duyuyordum. Hayattaki konumu terse çevrilmiş diğer büyük adamlar gibi," diye ekledi gülümseyerek, "zihnimi elimdeki hazineye alışmaya zorlamalıyım. Hak ettiğimden daha mutlu olmaya dayanmayı öğrenmeliyim."

